

ჩემი აფხაზეთი

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრო №47, აგვისტო, 2019 წელი

ქ. გაგრა

აფხაზეთი სავიბიწო ბარათად

გაზეთ „ჩემი აფხაზეთის“ რედაქციაში, ბოლო დროს, ერთმანეთის მიყოლებით გვსტუმრობდნენ ადამიანები, რომლებიც აფხაზეთში დაიბადნენ და ამჟამად საქართველოს თუ საზღვარგარეთის ქალაქებში არიან მიმოფანტულნი.

ამ ნომერში სწორედ მათზე მოგიტხრობთ. წაიკითხავთ მათ ისტორიებს, ამბებს მათ განვლილ გზასა თუ დღევანდელი მდგომარეობაზე და გული კიდევ უფრო მეტად დაგწყდებათ, მათ (რა თქმა უნდა, ასიათასობით დევნილთან ერთად) რომ აფხაზეთში ეცხოვრათ, ეშრომათ თუ ეღვაწათ, როგორი აყვავებული იქნებოდა დღეს იქაურობა!

ამგვარი შეხვედრები ჩვენი სამინისტროს მიერ შარშან დაწყებული პროექტის „აფხაზეთი სავიბიწო ბარათად“ და მისი უმთავრესი სათქმელის ერთგვარი გაგრძელებაა.

ჩვენ დავიფანტეთ, მაგრამ არ გვაქვს თუნდაც ერთი ადამიანის დაკარგვის უფლება... მხოლოდ ერთიან ძალისხმევასა და დაჟინებას შეუძლია, ჩვენი აფხაზეთი დაბრუნება!

იხ. 6, 7, 8, 9 გვ.

„აფხაზეთის (საქართველო) ისტორიის საკითხები“ წიგნი, როგორც ყველაზე აქტუალური კითხვებზე პასუხი ...

მაია შონია

გაყალბებულ ისტორიას თუ დროზე არ ვუშვებლეთ, წლების შემდეგ თაობებისთვის ის შეიძლება „სიმართლედ“ იქცეს და შექმნილი რეალობის შეცვლა ძალიან გაძნელდეს. გაყალბებულ ისტორიაზე გაზრდილი თაობები უკვე ცხოვრობენ ოკუპირებულ აფხაზეთში. „არის თუ არა აფხაზეთი საქართველოს განუყოფელი ნაწილი?“ - კითხულობენ ენგურს გამოღმა სკოლებსა და უნივერსიტეტებშიც კი. სწორედ ეს კითხვა გახდა წიგნის - „აფხაზეთის (საქართველო) ისტორიის საკითხები“ გამოცემის მთავარი მიზეზი მისი ერთ-ერთი ავტორის, ჯემალ გამახარიას თქმით.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს გამოცემის პრეზენტაცია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საკონფერენციო დარბაზში გაიმართა. წიგნის ავტორები არიან: ჯემალ გამახარია, ლია ახალაძე და დაზმირ ჯოჯუა.

პრეზენტაციაზე საზგასმით აღინიშნა გამოცემის განსაკუთრებული მნიშვნელობა იმ ფონზე, როცა აფხაზეთის წართმევიდან 27-ე წელსაც კი საზოგადოების უმეტესობამ, როგორც ქართველებმა, ისე აფხაზებმა, თითქმის არ იცოდნენ ან ცუდად იცოდნენ აფხაზეთის ისტორია. პრეზენტაციაზე წიგნის უცხო ენებზე (მათ შორის რუსულ ენაზე) თარგმნის საკითხიც დაისვა.

გამოცემა განკუთვნილია ისტორიის მასწავლებლების, უფროსი კლასის მოსწავლეებისა და აფხაზეთის საკითხებით დაინტერესებული ფართო მკითხველისთვის.

გაგრძელება გვ. 3

ე.წ. სასაზღვრო გამშვები პუნქტის ჩაკეტვის გამო დაზარალებული აბიტურიენტები უგამოცდოდ ჩაირიცხებიან!

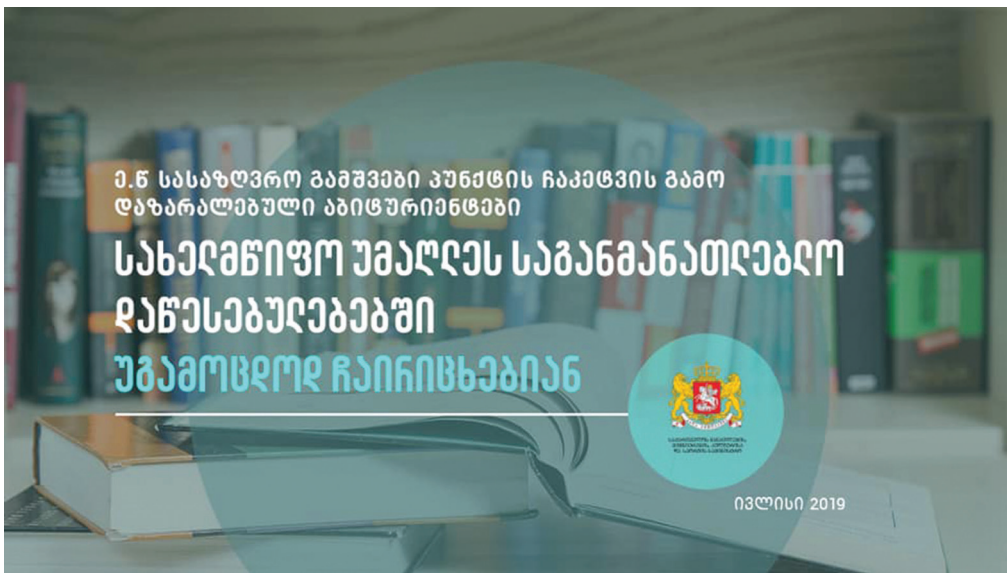
83.2

ვიცნობდეთ ჩვენი ქვეყნის გმირებს

83.10

ე.წ. სასაზღვრო გამშვები პუნქტის ჩაკეცვის გამო დაზარალებული აბიტურიენტები უგამოცდოდ ჩაირიცხებიან!

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის, მიხეილ ბატიაშვილის გადაწყვეტილებით, აბიტურიენტები, რომლებმაც აფხაზეთის დე ფაქტო ხელისუფლების მიერ ენგურის ხიდზე მდებარე ე.წ. სასაზღვრო გამშვები პუნქტის ჩაკეცვის გამო, ვერ შეძლეს 2019 წლის ერთიან ეროვნულ და სამაგისტრო გამოცდებში მონაწილეობის მიღება, მათთვის სასურველ სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სასურველ საბაკალავრო/სამაგისტრო პროგრამებზე უგამოცდოდ ჩაირიცხებიან. სახელმწიფო სტუდენტის სწავლას სახელმწიფო სასწავლო/სამაგისტრო გრანტის მაქსიმალური ოდენობით სრულად დააფინანსებს. როგორც მინისტრმა განმარტა:

„ეს შეეხება ყველა იმ აბიტურიენტს, ვინც გამოცდაზე დარეგისტრირდა და გამოხატა სურვილი, სწავლა გაეგრძელებინა ავტორიზებულ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში, მაგრამ სრულად ან

ნაწილობრივ შეეზღუდა ეს უფლება, მიუხედავად მათი ამა თუ იმ გამოცდაზე მიღებული შედეგისა.

სავალდებულოა, რომ ამ წესით ჩარიცხულმა სტუდენტებმა, უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში სწავლის გაგრძელებისთვის, 2019-2020 სასწავლო წლის მანძილზე დააგროვონ სწავლების 240 კრედიტიდან მინიმუმ 60 კრედიტი. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სტუდენტის ჩარიცხვის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება ბათილად ჩაითვლება.

აღსანიშნავია, რომ წელს პირველად, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურის და სპორტის სამინისტროს მხარდაჭერითა და შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო სამინისტროს ინიციატივით, თსუ-სა და ზუგდიდის შოთა მესხიას სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ხორციელდება სკოლისშემდგომი განათლებისთვის მოსამზადებელი პროგრამა საქართველოს ოკუპირებულ ტერი-

ტორიებზე მცხოვრები აბიტურიენტებისთვის, რომლის ფარგლებში საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები 100-ზე მეტი ახალგაზრდისთვის სახელმწიფო უზრუნველყოფს სასწავლო თუ საცხოვრებელი ხარჯების სრულ დაფინანსებას, როგორც მომზადების პერიოდში, ასევე საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში სწავლის გაგრძელების შემდეგ. აღნიშნული პროგრამა მომავალ სასწავლო წელსაც გაგრძელდება.

მიმდინარეობს მუშაობა 2020-2021 სასწავლო წლისთვის სახელმწიფო უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებების საბაკალავრო/სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამებზე ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ლეგიტიმურად მცხოვრები პირების ჩარიცხვისა და დაფინანსების განსხვავებულ მექანიზმებზე იმისათვის, რომ ამ აბიტურიენტებსა და სტუდენტებს უმაღლესი განათლების მიღება შეეფერხების გარეშე შეეძლოს.

აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელება საჭიროებს, საკანონმდებლო ცვლი-

ლებებს „უმაღლესი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონში და სხვა სამართლებრივ აქტებში, რაც უზრუნველყოფილი იქნება 2019-2020 აკადემიური წლის დასაწყისისთვის“, - განაცხადა მიხეილ ბატიაშვილმა.

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის, მიხეილ ბატიაშვილის ამ ჰუმანურ გადაწყვეტილებას უამრავი ადამიანი მადლიერებით გამოეხმაურა. ისინი აღნიშნავენ, რომ ეს იყო თანადგომა არა მხოლოდ იმ ახალგაზრდებისადმი, რომელთაც ეს გადაწყვეტილება უშუალოდ შეეხოთ, არამედ მთლიანად იმ ადამიანებისადმი, რომლებიც მიუხედავად უკიდურესად დაძაბულ გარემოში ცხოვრებისა, უამრავი ბარიერისა და შეზღუდვისა, მაინც საქართველოს განუყოფელ ნაწილად მიიჩნევენ თავს!

ეს ერთგვარი იმედის გადაწყვეტილება იყო, რომ ისინი იმ უმძიმეს რეალობაში მართლაც არ არიან და მათზე ფიქრობენ და ზრუნავენ!

ასევე, მადლიერების გრძნობით,

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრო

გალის რაიონის საგანმანათლებლო რესურსცენტრი

რუსლან აბაშიძე ბათუმში აფხაზეთიდან დევნილებს შეხვდა

საკუთარი ინფორმაცია

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის მოვალეობის შემსრულებელმა რუსლან აბაშიძემ აფხაზეთის ა/რ მთავრობის წევრებთან და აჭარის ა/რ ხელისუფლების წარმომადგენლებთან ერთად ქ. ბათუმში, ე.წ. „ბენზეს“ დევნილთა კომპაქტურ ჩასახლებაში მცხოვრები დევნილები მოინახულა. რუსლან აბაშიძე აქ მცხოვრები დევნილების საცხოვრებელ პირობებს, პრობლემებს გაეცნო და მათ, საჭიროებისამებრ, დახმარებას შეჰპირდა.

შემდეგ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის ინიციატივითა და აფხაზეთის კულტურისა და ხე-

ლოვნების ცენტრის ორგანიზებით, კომპაქტურ ჩასახლებაში მცხოვრები აფხაზეთიდან დევნილი ბავშვებისთვის შემეცნებით-გასართობი პროგრამა „მე ვარ აფხაზეთი“ გაიმართა. კერძოდ, დასახლებაში მცხოვრები ბავშვებისათვის აფხაზეთიდან დევნილმა მხატვრებმა, აჭარის მხატვართა კავშირთან ერთად ხატვისა და ქართული კალიგრაფიის მასტერკლასები მოაწყვეს; აფხაზეთის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრის მოზარდახალგაზრდობის შემოქმედებითი მიმართულების როკ-ჯგუფმა „ოცნება“ კონცერტი გამართა; სენაკის თოჯინების თეატრმა „მიმინომ“ სპექტაკლი წარმოადგინა; მოზარდებისთვის ჩატარდა ინტელექტუალურ-შემეცნებითი

ვიქტორინა; ბავშვები გაართეს ასევე ანიმატორებმა და ზღაპრების გმირებმა. დამსწრეთ საჩუქრად გადაეცათ ცენტრის მიერ გამოცემული ჟურნალები: „რინა“ და „იალქანი“, გენო კალანდიასა და აზა ბასლანძის პოეტური კრებულები.

ბოლოს დასახლებაში მცხოვრებმა ბავშვებმა სიმბოლურად ცაში ჰელიუმის ფერადი ბუშტები გაუშვეს. ორგანიზატორები მათ ნაყინითა და გამაგრებელი სასმელით გაუმასპინძლდნენ. შეხვედრა დიდი ემოციებითა და კვლავ შეხვედრის სურვილით დასრულდა.

შალვა ბერიანიძის ფოტოები

„აფხაზეთის (საქართველო) ისტორიის საკითხები“ ნიგნი, როგორც ყველაზე აქტუალური კითხვებზე პასუხი ...

მანია შონია

დასაწყისი პირველ გვერდზე

პრეზენტაცია გახსნა და ნიგნი საზოგადოებას წარუდგინა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრმა როლანდ ნიჟარაძემ, რომელმაც თქვა:

- „ამ ნაშრომის მთავარი ღირებულება ისაა, რომ საკვანძო ისტორიული საკითხები, მათ შორის აფხაზეთის როლი ერთიანი საქართველოს დამკვიდრებაში, განხილულია და დამოწმებულია როგორც ქართული, ისე უცხოური წყაროებით და საზოგადოების ფართო მასებისთვის მიწოდებულია გასაგებად და საფუძვლიანად. ნიგნი თავმოყრილია აფხაზეთის ისტორიის საკითხები უძველესი დროიდან დღემდე. ნათქვამია, რომ აფხაზები ოდითგანვე ქართველებთან ერთად შრომობდნენ, იბრძოდნენ, ლოცულობდნენ, აშენებდნენ ეკლესია-მონასტრებს და ერთად იბრძოდნენ გარეშე მტრების წინააღმდეგ. სასიამოვნოა, რომ აქ გამოყენებულია ჩვენი სამინისტროს, მისი კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამსახურის ნაშრომებიც.“

ნიგნი გამოცემულია გაერთიანებული საქართველოს პირველი მეფის, აფხაზეთში გაზრდილი ბაგრატ მესამის დიდი წვლილი საქართველოს გაერთიანებაში; კარგადაა აღწერილი, თუ როგორ იყვნენ ჩართულები აფხაზეთის მთავრები, შერვაშიძეები, ემუხვარები და სხვ. ქართველების გვერდით საქართველოს პოლიტიკაში, დიპლომატიაში, როგორ იბრძოდნენ ისინი დიდგორის, ბასიანის, შამქორის ომებში, რადგან აფხაზეთი ყოველთვის იყო საქართველოს განუყოფელი ნაწილი; მოთხრობილია ჩრდილოკავკასიისელების აფხაზეთში ჩამოსვლის პროცესი, გასაბჭოება, 1937 წელი, რეპრესიების პერიოდი და ბოლოს 1992 წლის ტრაგიკული ამბები. ვფიქრობ, ეს ნიგნი რუსულ ენაზე უნდა გამოიცეს და აფხაზეთშიც უნდა გავრცელდეს. აფხაზეთის ობიექტური ისტორიის აფხაზი ყმანელების ყურამდე მიტანა აუცილებელია, რაც ბევრ რამეს გააადვილებს. ჩვენი პრობლემები ცოდნით, ნიგნების გამოცემით, ერთმანეთთან დაახლოებით უნდა გადაწყდეს. ამიტომაც ეს ნიგნი აუცილებლად იქცევა ჩვენს სამაგიდო ნიგნად, ხოლო მის ავტორებს - ჯემალ გამახარიას, ლია ახალაძეს და დახმირ ჯოჯუას განუვლი შრომისათვის დიდი მადლობა ეკუთვნის.

ვახტანგ ყოლბაია, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი: - ნიგნი დიდ მასალას მოიცავს. დღეს სოხუმში ახალგაზრდები სწავლობენ ისტორიას, რომელიც გაყალბებულია. ჩვენი ისტორია და ლიტერატურა კი იქ ნაკლებად ჩადის. ამიტომ ვეთანხმები ბატონ როლანდს, რომ რაღაც ფორმით ასეთი ნიგნები უნდა ჩავიდეს აფხაზეთში. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ (ამის საშუალება მას აქვს) ეს ნიგნები ჩაიტანოს გალის რაიონში. იქ არის ახალგაზრდობა, რომელიც იძულებულია ისწავლოს რუსეთში გამოცემული ისტორია.

ამ ნიგნთან და ზოგადად აფხაზეთის ისტორიოგრაფიაში არსებულ პრობლემებთან დაკავშირებით ვრცლად ისაუბრა ნიგნის ერთ-ერთმა ავტორმა, **ისტორიკოსმა, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ჯემალ გამახარია**. მან აღნიშნა:

- არსებობს ერთობლივი ძალებით შექმნილი უამრავი მონოგრაფიული ნაშრომი აფხაზეთის ისტორიაზე, რომელიც თარგმნილია დაახლოებით 10 ენაზე და ვრცელდება მთელ მსოფლიოში. მიუხედავად ამისა, როგორც ჩანს, ფართო მასების ინფორმირებისთვის ეს საკმარისი არ არის. სწორედ ამან

გვიბიძგა, რომ მომზადებულიყო საკითხავი ნიგნი, რომელშიც ყურადღება გაგამახვილეთ აფხაზეთის ეთნიკურ, პოლიტიკურ და საეკლესიო ისტორიაზე, რომელიც მუდმივად იყო და დღემდე რჩება სადავოდ ქართულ და აფხაზ ავტორებს შორის.

ჩვენს პროფესორებს ხშირად ეკითხებიან ახალგაზრდები, აფხაზეთი მართლა საქართველოა თუ არაო (ამ პრობლემის წინაშე ვდგავართ უკვე), ღირს თუ არა ვიბრძოლოთ ამ ტერიტორიისთვის? ყოველივე ამის გათვალისწინებით აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ წამოიწყო ძალიან კარგი პროექტი - აფხაზეთის ისტორიის სწავლება თბილისის საჯარო სკოლებში და მან ამ ეტაპისთვის უკვე მოიცვა 15-მდე სკოლა. შემდეგ ამ სკოლების მოსწავლეები აფხაზეთის ისტორიის საკითხებზე წერენ თემებს და კითხულობენ კონფერენციაზე. ამ საქმიანობის ფონზე გაჩნდა იდეა, შექმნილიყო ნიგნი, ოღონდ, არა სახელმძღვანელო, არამედ ფართო მასისთვის განკუთვნილი გამოცემა.

რელიგიის მიმართულებით ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით აქტუალური გახდა თემა, რა როლს ასრულებს არა მხოლოდ რუსული, არამედ ბერძნული ეკლესია აფხაზეთში. ამიტომაც ამ საკითხსაც ვეხებით. საერთოდ, ყველა სადავო თემას და პრობლემას ცალ-ცალკე პარაგრაფი ეძღვნება. შესაბამისი ლიტერატურის მოხმობით ნაჩვენებია, თუ როგორ აყალბებენ წყაროებსაც კი. ეს ყველაფერი კონკრეტული მაგალითებითაა ნაჩვენები. განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული 1992-1993 წლებში განვითარებულ მოვლენებზე. საუბარია ომის შემდგომ პერიოდზეც და დღევანდელთაზეც, იმ პოლიტიკაზე, რომელსაც რუსეთის ფედერაცია ატარებს საქართველოს მიმართ და რას ვუპირისპირებთ ამ პოლიტიკას. ის, რომ აფხაზეთი საქართველოს შემადგენელი ნაწილია, ამის მტკიცება ცოტა უხერხულცაა, მაგრამ ჩვენ იძულებული ვართ, ეს ვამტკიცოთ და ამ რეალობას ვერსად გავეცდებით. აკადემიური წრეები იცნობენ ამ საკითხებს. ფართო საზოგადოებისთვის კი ეს ნიგნი იქნება ძალიან საინტერესო. რაც შეეხება აფხაზ მეცნიერებთან თანამშრომლობას, არის ცალკეული თემები, სადაც აფხაზებს და ქართველებს ერთობლივი შრომები შეუძლიათ დაწერონ, მაგრამ საკვანძო საკითხებში ასეთი შრომების შექმნა შეუძლებელია.

მანანა ქვაჩახია, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრის პირველი მოადგილე: - ეს ნიგნი არის ნაწილი პროექტისა - „გავიღრმავოთ ცოდნა აფხაზეთის ისტორიის შესახებ“, რომელიც აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს ეგიდით, ჯერ კიდევ ორი წლის წინათ დავიწყეთ. მისი შექმნის იდეა წარმოშვა იმ გარემოებაში, რომ ბოლო პერიოდში, ისტორიკოსები, მეცნიერები, ექსპერტები ხშირად ამბობდნენ, რომ საქართველოში ახალგაზრდებმა აფხაზეთის ისტორია ძალიან ცუდად იციან. ამ ხარვეზის აღმოსაფხვრელად, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან თანამშრომლობით, თბილისის საჯარო სკოლებში დავიწყეთ მოსწავლეებისთვის აფხაზეთის ისტორიის საკითხების გაცნობა. დარგის სპეციალისტებმა - სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებმა - წაიკითხეს ლექციების ციკლი სახელწოდებით: „საქართველოს ისტორია აფხაზეთის ქრილში - ანტიკური ხანიდან დღემდე“. პროექტმა დაწყებიდან დღემდე მოიცვა ქ. თბილისის 15-მდე საჯარო სკოლა, მთლიანობაში კი სალექციო კურსი გაი-

არა 500-მდე ახალგაზრდამ. შემდეგი ეტაპი იყო სწორედ ამ ნიგნის გამოცემა, რომელიც არა მხოლოდ ახალგაზრდებისთვის, არამედ ყველა ამ საკითხით დაინტერესებული ადამიანისთვის არის გათვალისწინებული. ჩვენი სამინისტრო პროექტს - „გავიღრმავოთ ცოდნა აფხაზეთის ისტორიის შესახებ“ კვლავაც გააგრძელებს და მას ახალ შინაარს შესძენს.

ვაჟა კიკნაძე, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი: - ეს არის ჩვენი ბრძოლის ნაწილი. რაც მეტი იქნება ასეთი ნიგნები, მით მეტად მოგვეცემა საშუალება, რომ დავამტკიცოთ ჩვენი სიმართლე. მით უმეტეს, რომ მხოლოდ რუსეთი არ აყალბებს ისტორიას, ამ პროცესში სხვა ეროვნების ხალხიც ჰყავს ჩართული. და ამ პრობლემას შეიძლება ვებრძოლოთ მხოლოდ ასეთი ნიგნებით.

ზურაბ ხონელიძე, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი: - მადლობას მოვახსენებ ბატონ ჯემალს ნიგნისთვის, მისი დამოკიდებულებისთვის პრობლემისადმი, დაუღალავი შრომისთვის, რომელსაც ის ეწევა, როგორც მეცნიერი. სამწუხაროდ, ვსაუბრობთ როგორც აფხაზების მიერ ისტორიის არცოდნაზე, ასევე იმაზე, რომ არც ქართველებმა ვიცით ჩვენი ისტორია. ეს ნიგნი ამ ორი პრობლემის მოგვარებისკენაა მიმართული. დიდი მადლობა ამისთვის მას და ნიგნის სხვა ავტორებს. წარმატებებს გისურვებთ ამ საქმეში. ჩვენი გზა გადის ცოდნაზე, განათლებაზე. სხვა გზა არ გვაქვს.

ზურაბ პაპასკირი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, სოხუმის უნივერსიტეტის პროფესორი: - ამ ნიგნის განხილვა უნდა მოვანყოთ ჩვენს უნივერსიტეტშიც. აუცილებლად იქნება საჭირო საგნობრივი განხილვა. ბატონ ჯემალს ჩემგან შეეძება არ სჭირდება. ის დამსახურებულია აღიარებული ერთ-ერთ ყველაზე ნამყვან ისტორიკოსად ამ მიმართულებით. მან შექმნა ძალიან სოლიდური ისტორიოგრაფიული მემკვიდრეობა. ეს არის ფაქტი, რომელსაც გვერდს ვერ ავუვლით. მისი პირველი მონოგრაფია იყო საეტაპო მონოგრაფია. ძალიან მნიშვნელოვანია ბადრი გოგასთან ერთად გამოცემული ნიგნი. ეს ნიგნი კი არის მათი ერთგვარი შეჯამება. თუმცა მაქვს შენიშვნებიც. რაც შეეხება ამ გამოცემას, ეს არის მონოგრაფია და არა საკითხავი ნიგნი, სასკოლო ლიტერატურა, მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში დიდი შენაძენია.

აკაკი გასვიანი, აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭოს წევრი: - ამ ნიგნის გამოცემით მნიშვნელოვანი საქმე გაკეთდა. ხშირად მიხედობოდა საქართველოს პარლამენტში დეპუტატებისთვის იმის მტკიცება, რომ აფხაზეთი საქართველოა. ამ ნიგნის გამოცემა ამ თვალსაზრისითაც მნიშვნელოვანია. მუშაობა გასაგრძელებელია. საქართველოს განათლების სამინისტროს შევთავაზოთ წინადადება, შემოიღოს აფხაზეთის ისტორიის ფაკულტატური სწავლება სკოლებში. ამას ორმაგი დატვირთვა ექნება, როგორც შემეცნებითი, ისე იდეოლოგიური.

როლანდ თოფჩიშვილი, ისტორიკოსი: - ბატონი ჯემალი ამ ნიგნების გამოცემით სამედიოვილო საქმეს აკეთებს. მის მიერ ბადრი გოგასთან ერთად გამოცემულ სქელტანიან გამოკვლევას ძალიან ხშირად ვიყენებ სახელმძღვანელოდ. ეს საკითხავი ნიგნი კი შეიძლება ითქვას მისწრაფა და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლებამ უნდა თარგმნოს რუსულ და ინგლისურ ენებზე. მადლობას ვუხდით ავტორებს, რომ ისინი კალმით ებრძვიან ჩვენს მტრებს.

საბოლოოდ, გამომსვლელები შეთანხმდნენ, რომ ამ ნიგნს შეუძლია აფხაზეთის ისტორიასთან დაკავშირებით არსებული ინფორმაციული ვაკუუმის გარღვევა შინ თუ გარეთ. ამასთანავე აუცილებელია მისი თარგმნა უცხო ენებზე, მათ შორის, რა თქმა უნდა, რუსულ ენაზე.

შალვა გერბანიძის ფოტოები

როცა სათქმელს ხელოვნება ამოვს

მანია შონია

ქართული და აფხაზური კულტურა და ხელოვნება ეს ის ოქროს ძაფებია, რომელიც მტერმა ომის გამანადგურებელი ძალითაც კი ვერ განეცდებოდა. ქართველი მწერლების მიერ აფხაზეთის შესახებ დაწერილი ნაწარმოებები, პიესები, რომლებიც ქართულ და უცხოურ სცენებზე შთაბეჭდავ სპექტაკლებად გაცოცხლდა, ქართული ანსამბლების მიერ შესრულებული აფხაზური სიმღერები და ცეკვები აფხაზური კულტურის, ხელოვნებისა და ტრადიციების ქართულისგან განუყოფლობის მთავარ დასტურად იქცა. აფხაზეთის სული-ერებისა და კულტურის ცენტრმა ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოფენო დარბაზში გამართული საღამო სწორედ ამ თემას - „ქართულ-აფხაზური ხელოვნება საზღვარგარეთ“ - მიუძღვნა.

საღამოზე მონაწილეები იყვნენ ხელოვანები, რომლებიც წლებია ემსახურებიან ამ საქმეს. ღონისძიებას უძღვებოდა არქიმანდრიტი მამა ადამ ახალაძე. საზოგადოებას სიტყვით მიმართა აფხაზეთის სულიერებისა და კულტურის ცენტრის ხელმძღვანელმა ირინა ქეცბამ. საღამოზე მუსიკალური ნომრები შეასრულეს საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატებმა მარიკა გულორდავამ და სალომე ჯიქიამ, რომელთა კონცერტმანს ტერი იყო თემურ ელიაშვილი. აფხაზი საიდას მონოლოგი სპექტაკლიდან „ზღვა, რომელიც შორია“ წაიკითხა სოხუმის სახელმწიფო დრამატული თეატრის მსახიობმა ლილი ხურთიძემ. აფხაზური ხალხური სიმღერები შეასრულა ანსამბლმა „რუსთავმა“, ხოლო მისმა ხელმძღვანელმა ანზორ ერქომაიშვილმა უცხოეთში აფხაზური ფოლკლორის წარმოჩენისა და აფხაზებთან შემდგომ დაუფინყარ შეხვედრებზე შთაბეჭდავად ისაუბრა:

ანზორ ერქომაიშვილი:
„ანსამბლ „რუსთავის“ ბიოგრაფიის, ის უკვე 50 წელს ითვლის, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფურცელი აფხაზეთთან და აფხაზებთან ურთიერთობაა. ჩვენ დაარსების პირველივე დღიდან დიდი ქართველი კომპოზიტორის, ბატონ ოთარ თაქთაქიშვილის ინიციატივითა და მეშვეობით დაფუძავიერდით წარმოშობით აფხაზეთის მკვიდრ ზურაბ სოტკილავას. ეს გენიალური მომღერალი ჩვენთან ერთად მღეროდა. ბატონმა ოთარმა სპეციალურად ზურაბისთვის დაწერა სუიტა „მეგრული სიმღერები“, რომელშიც აფხაზური სიმღერებიც შევიდა. ეს იყო ერთ-ერთი ულამაზესი ნაწარმოები, რომელიც კი ამ დიდ კომპოზიტორს შეუქმნია. ზურაბ სოტკილავაზე აღარ გავაგრძელებ სიტყვას. მისი გვარი ოქროს ასეობით ჩაიწერა სათავეო ხელოვნების ისტორიაში. მან უდიდესი წვლილი შეიტანა მსოფლიოში ქართული კულტურის წარმოჩენაში. ყველგან ინერებოდა, რომ ის არის ქართველი. ზურაბთან ერთად 70-იან წლებში ერთთვისადი ტურნე გვექონდა სამეგრელოსა და აფხაზეთში. მას შემდეგ რამდენი ხანი გავიდა და ახლაც ისეთი ცოცხალი სურათები მიდგას თვალწინ, რომელიც არასოდეს წაიშლება. კონცერტები გვექონდა აფხაზეთში, ყოველ საღამოს კი იყო არაჩვეულებრივი საზეიმო სუფრა დილაძე. დილით ვისვენებდით, შუადღეზე - სადილი და რეპეტიცია, შემდეგ იყო ისევ კონცერტი და ვახშამი. ეს არ იყო მხოლოდ სავალდებულო შეხვედრები, ამაში ჩადებული იყო ჩვენი მასპინძლების სული და გული. მსოფლიო მომიჯლია, სად არ ვყოფილვარ, მაგრამ, შემძლია თამამად ვთქვა, რომ აფხაზები ერთ-ერთი საუკეთესო მასპინძლები არიან. ის სიყვარული, რომელიც ჩვენ მაშინ დავიმსახურეთ აფხაზეთში და ის სიყვარული, რომელიც აფხაზეთმა დაიმსახურა ჩვენში, სამუდამოდ დაბუდდა „რუსთავის“ მეხსიერებაში და არასოდეს წაიშლება. თაობები იცვლებიან „რუსთავში“, მაგრამ ის მთავარძელებები გაუზუნარია. შემდეგ, სამწუხაროდ, მოხდა ტრაგედია როგორც ქართველებისთვის, ისე აფხაზებისთვის, მაგრამ კონცერტი არ გავა, რომ ანსამბლმა „რუსთავმა“ აფხაზური სიმღერა არ შეასრულოს. მსოფლიოში არსად არ გამოვსულვართ ისე, რომ აფხაზური არ ვიმღეროთ. საოცარი ოვაციებით გვეცხადებიან. იქ აფხაზები არ არიან, მაგრამ თვითონ აფხაზურ სიმღერას აქვს ისეთი მაღლი, რომელიც მსმენელში საოცარ აღტაცებას იწვევს. არ დამავინყდებართი ისტორია, თურქეთში ვიყავით. გვითხრეს, რამდენიმე აფხაზია მოსული და თუ შეიძლება, რომ რეპეტიციაზე შემოვიდნენო. რა თქმა უნდა-მეთქი, ძალიან მორიდებით იყვნენ. სცენაზე ავიყვანე ისე, რომ არაფერი მითქვამს და გამოვაცხადე, აფხაზები არიან ჩვენი აფხაზეთიდან-მეთქი. შეწყდა რეპეტიცია, მოფერნენ ჩვენი გოგო-ბიჭები. მერე ისინი ჩვენს კონცერტზეც მოვიდნენ და კიდევ ოცამდე აფხაზი მოიყვანეს. იმ საღამოს უფრო მეტი აფხაზური სიმღერა ვიმღერეთ, ვიდრე პროგრამაში გვექონდა გათვალისწინებული. ძალიან დიდი წარმატება გვექონდა. აფხაზები, რომლებიც კონცერტს დაესწრნენ, ტიროდნენ, ბოლოს ამოვიდნენ სცენაზე და იყო ერთმანეთის მოფერება და სიყვარული. შემდეგ სხვა ქალაქში გადავდიოდით და ვხედავთ, უკან მანქანები მოგვყვებიან. გავაჩერეთ, აღმოჩნდა, რომ ჩვენი აფხაზები გვაცილებენ. სტამბულში დაბრუნების შემდეგ აფხაზურ დიასპორასთან შეხვედრაზე დაგვავატიყეს. პარკში ყვავილებით მორთული დიდი სცენა იყო განწყობილი. ჩვენ ერთი საათი ვიდექით სცენაზე იყო, უსაზღვრო ოვაციებით. როცა დამშვიდობების დრო დადგა, აფხაზეთში არ ვართ, მაგრამ ასე ვერ გაგიშვებთო. ყველაფერი განწყობილი ჰქონდათ. იქ წარმოდგენილი იყო აფხაზების ინტელიგენცია, ულამაზესი ხალხი, როგორი მოქცევა, ან როგორი სიღარბისილე, პოლიტიკაზე სიტყვა არ უთქვამთ. თამადა თავად იყო დიდი პოლიტიკოსი, რომელსაც პოლიტიკაზე არაფერი წამოცდენია. ჩვენ უერთმანეთოდ ცხოვრება არ გვინერა, ჩვენ უნდა ერთად ვიყოთო, თქვა თამადა ბოლოს და ასე გამოვცაცვილეს. აი ის აფხაზები თან დამყვებიან ყოველთვის. კონცერტი არაა უცხოეთში, რომ აფხაზური სიმღერა და ცეკვა არ შევასრულოთ. გარდა იმისა, რომ აფხაზური პოლიფონია ერთ-ერთი ულამაზესია, ის ჩვენშია, ჩვენი, ჩვენი სისხლი და ხორცია და მუდამყვება მისი შესრულება. და ვიდრე ანსამბლი „რუსთავი“ იარსებებს, მის რეპერტუარში ყოველთვის იქნება აფხაზური სიმღერები“.

სოხუმის და უკრაინის თეატრები ერთობლივ სპექტაკლს დადგამენ

ნატო ბრიგოლია

ამას წინათ სოხუმის კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის დელეგაცია, უკრაინის კულტურის სამინისტროსა და ლესია უკრაინკას სახელობის რუსული დრამის თეატრის ოფიციალური მისივე, ქ. კიევში იმყოფებოდა. დელეგაციის შემადგენლობაში იყვნენ: აფხაზეთის არ განათლებისა და კულტურის მინისტრის მოადგილე ჯაბა ჯაიანი, სოხუმის კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი დავით საყვარელიძე, თეატრის პროდიუქტორი კახაბერ შარაბიძე და თეატრის პროდიუსერი ბესო ხელაშვილი. დელეგაციის წევრები უკრაინის კულტურის მინისტრის მოადგილეს იური რიბაჩუქსა და ლესია უკრაინკას სახელობის რუსული დრამის თეატრის გენერალურ პროდიუსერს, არტ-დირექტორს მიხეილ რეზნიკოვიჩს შეხვდნენ. მასპინძლებმა ქართველ სტუმრებს დიდი ტრადიციების მქონე ლესია უკრაინკას სახელობის თეატრის შენობა დაათვალიერებინეს და ერთ-ერთი სპექტაკლის პრემიერაზე მიიპატიჟეს. ვიზიტის დროს მხარეები შეთანხმდნენ, რომ 2020 წლის იანვრის ბოლოსთვის, ლესია უკ-

რაინკას სახელობის რუსული დრამის თეატრი საგასტროლოდ თბილისს ეწვევა და ქართველი მაყურებლის წინაშე ორ სპექტაკლს წარმოადგენს. მეორე ეტაპზე კი უკრაინაში გაიმართება აფხაზეთის კულტურის დღეები, რომლის ფარგლებშიც სოხუმის თეატრი უკრაინაში ასევე ორი სპექტაკლით გაემგზავრება. კულტურის დღეებში მიიღებენ მონაწილეობას გურამ ყურაშვილის სახელობის აფხაზეთის სახელმწიფო საგუნდო კაპელა, აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლი და აფხაზეთის შემოქმედებითი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. სოხუმის კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანლის დავით საყვარელიძის თქმით, ორმხრივი შეთანხმების საფუძველზე, უკრაინელი და ქართველი მსახიობების მონაწილეობით დაიდგმება ერთობლივი სპექტაკლი, რომელსაც როგორც უკრაინაში, ისე საქართველოში წარმოვადგენთ. გარდა ამისა, დაგეგმილია შემოქმედებითი თანამშრომლობაში გერმანიის რომელიმე თეატრის ჩაბმა და ერთგვარი სამკუთხედის შექმნა, რომელიც ევ-

როპარლამენტის თუ საერთაშორისო ფონდების დაფინანსების მოპოვების შესაძლებლობას მოგვცემს. საქართველოსა და უკრაინის კულტურული ურთიერთობის გაღრმავება აუცილებელია, რად-

გან უკრაინას და საქართველოს, ბევრ სხვა რამესთან ერთად, უპირველესად ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფის პრობლემა აერთიანებთ. საერთო სათქმელის გამოხატვა კი პოლიტიკის გარდა, კულტურის ენითაც მნიშვნელოვანია“.

იმაზე ბევრად მეტი, ვიდრე სასწავლო პროგრამა

სალომე თორია

„სწავლაში ძირითადი მნიშვნელობა იმ პროექტებს აქვს, რომლებიც იგი ყოველწლიურად სწავლის ან კონსერვაციის მიზნით ღვაწილობრივ აწარმოებს. არამარტო განსაკუთრებული მნიშვნელობით მოხსენიების ღირსების განხორციელება...“

დამირი უზნაძე

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მხარდაჭერით, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროში, კერძოდ, ხელოვნებისა და მიმდინარე ღონისძიებების სამსახურში ახალი ქვეპროგრამა შემუშავდა სახელწოდებით „გამოყენებითი ხელოვნების სასწავლო პროგრამა დევნილი ახალგაზრდებისათვის“, ქვეპროგრამა წლეულს, ამავე სამსახურის ორგანიზებით, პირველად და თანაც ძალიან წარმატებით განხორციელდა. ქვეპროგრამის მიზანია დევნილი ახალგაზრდების გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგში (ტიხრული მინანქარი, ტექსტილი, მინის მხატვრული დამუშავება, ცივი ფაიფური) დაოსტატება-დახელოვნება და მათი დასაქმების ხელშეწყობა.

სასწავლო პროგრამის შესახებ ინფორმაცია, ჯერ კიდევ წლის დასაწყისში, სამინისტროს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე და სოციალურ ქსელში გავრცელდა და საზოგადოების დიდი ინტერესი გამოიწვია. პროგრამაში მონაწილეობის სურვილს გამოთქვამდნენ სხვადასხვა ასაკის ადამიანები, ასევე არადევნილი ახალგაზრდებიც. თუმცა, ამ ეტაპზე, ქვეპროგრამის არც თუ ისე დიდი ბიუჯეტიდან გამომდინარე, შეირჩა მხოლოდ 10 დევნილი ახალგაზრდა, რომლებმაც სამოტივაციო წერილში პროგრამის

მით დაინტერესების მიზანი დაასაბუთეს. შემდეგ სამინისტრომ გამოაცხადა ტენდერი პროფესიონალი და კვალიფიციური კადრების მოსაძიებლად, რომლებიც ახალგაზრდების გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა მიმართულებით დაოსტატებას უზრუნველყოფდნენ. ტენდერში მხატვარ-დიზაინერმა ეკატერინე გეგუჩაძემ გაიმარჯვა. მისი სახელოსნო სრულად იყო აღჭურვილი სასწავლო პროცესისათვის საჭირო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით, სხვადასხვა მასალით, დანადგარითა და მონაცემებით. რაც მთავარია, ახალგაზრდები ერთ სივრცეში ეუფლებოდნენ გამოყენებითი ხელოვნების ისეთ მიმართულებებს, როგორცაა: ტიხრული მინანქარი, ტექსტილი, მინის მხატვრული დამუშავება და ცივი ფაიფური.

ორი თვის განმავლობაში გამოყენებითი ხელოვნების სასწავლო პროგრამაში ჩართულნი იყვნენ: ეკა ჯიჭავა, ბერტა შონია, ანა გადილია, ლილე ლენჯილია, ალექსანდრე კვანტალიანი, კესარია ლულუნიშვილი, ნინო რიგვაძე, ნინო ტყეშელაშვილი, ინგა მეგრელიშვილი და თამარ საბაური. მნიშვნელოვანია, რომ თითოეული მათგანი სწავლის პროცესში, დიდ ინტერესსა და მონდომებას იჩენდა. ხელოვნებისა და მიმდინარე ღონისძიებების სამსახურის თანამშრომლები პერიოდულად სტუმრობდნენ ეკატერინე გეგუჩაძის სახელოსნოს (7 ART STUDIO) და აკვირდებოდნენ სასწავლო-შემოქმედებით პროცესს, რომელიც ხშირად სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებულ დროს სავრძნობლად სცდებოდა. სახელოსნოში ახალგაზრდები შეიძლება ითქვას, დიდი დანაშაულებით მუშაობდნენ და დარგის პროფე-

სიონალებისგან სხვადასხვა ტექნიკას ეუფლებოდნენ. პროგრამის ფარგლებში შექმნილი ნამუშევრების დასათვალიერებლად სახელოსნოს ასევე ეწვია აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს სპეციალური წარმომადგენელი. მინისტრი როლანდ ნიჟარაძე და მომავლის გეგმვებზე ესაუბრა და დაინტერესდა, აპირებს თუ არა რომელიმე მათგანი გამოყენებითი ხელოვნებას გააყვეს.

საბოლოოდ, დევნილი ახალგაზრდების წარმატების დასტური - მათი ნამუშევრების გამოფენა - ფართო საზოგადოებამ ვალერი არქანის არტ-გალერეაში იხილა. გამოფენა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს მოადგილემ ჯაბა ჯაიანმა გახსნა, რომელმაც თქვა: „გამოფენილმა საინტერესო ნამუშევრებმა ცხადყო, რომ პროექტი შედგა, რასაც ვულოცავ თითოეულ მის მონაწილეს, პედაგოგებსა და პროექტის ორგანიზატორებს“. პროგრამის ხელმძღვანელმა, მხატვარ-დიზაინერმა ეკატერინე გეგუჩაძემ აღნიშნა, რომ წარმოდგენილი თითოეული მიმართულების კომპოზიციის შემქმნაში ყველა ბავშვი მონაწილეობდა, ყველამ შეიტანა საკუთარი წვლილი. კომპოზიციის თემა კი, მისივე თქმით, არჩეული იყო კონკ-

ქართულ-აფხაზეთში ფოლკლორული ფესტივალი ჩაიარა

ეკატერინე ბადილია

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ, ხელოვნებისა და მიმდინარე ღონისძიებების სამსახურის ორგანიზებით, დამირი უზნაძის სახელობის დარბაზში ბავშვთა და მოზარდთა ქართულ-აფხაზური ფოლკლორული ფესტივალი გამართა.

ფესტივალში მონაწილეობდნენ აფხაზეთის ბავშვთა და მოზარდთა ფოლკლორული და ქორეოგრაფიული ანსამბლები და შემოქმედებითი კოლექტივები, რომლებმაც ქართული და აფხაზური ცეკვები და სიმღერები შეასრულეს.

ფესტივალში მონაწილეობდნენ: ქ.თბილისის მერიის ხელოვნების №7 სკოლასთან არსებული ქართული ქორეოგრაფიული ანსამბლი „ივერიონი“ (ქორეოგრაფი ბადრი უგრეხელიძე); ბავშვთა ქართული ცეკვის ანსამბლი „დიდლომისა“ (სამხატვრო ხელმძღვანელი და ქორეოგრაფი დევი ადუიშვილი); აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლთან არსებული ბავშვთა ქორეოგრაფიული სტუდია „ხალისი“ (ქორეოგრაფები სერგო გე-

გეჭკორი და ელგუჯა ქირია); ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ხელოვნების სკოლა „აფხაზეთი №1“-ის ანსამბლი „შარათი 1“ (ქორეოგრაფი ოლია წურჭუჭია); ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ხელოვნების სკოლა „აფხაზეთი №1“-ის ქართული ხალხური ცეკვის ჯგუფი „ალაშარა“ (ქორეოგრაფი მაია მახაროშვილი და დავით ჭანტურია); ქ.თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ხელოვნების სკოლა „აფხაზეთი №1“-ის ფოლკლორული ჯგუფი

„აგუძერა“ (ხელმძღვანელი ნათია ბედენაშვილი);

აფხაზეთის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრთან არსებული გოგონათა ფოლკლორული გუნდი „გუმბათი“ (ხელმძღვანელები: სოფიო ქირია და სოსო კიკვაძე).

ფოლკლორული ფესტივალის მონაწილეებს, ქორეოგრაფებსა და ხელმძღვანელებს, სიგელები გადასცეს აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ როლანდ ნიჟარაძემ და მინისტრის მოადგილემ ჯაბა ჯაიანმა.

როლანდ ნიჟარაძემ მადლობა გადაუხადა როგორც შემსრულებლებს, ისე მათი ოჯახის წევრებსა და მასწავლებლებს ამ მოხერხებების ხელოვნებისადმი სიყვარულით აღზრდისათვის და აღნიშნა: „სასიხარულოა, რომ ჩვენმა ახალგაზრდებმა კონცერტი დაინყეს და დაასრულეს აფხაზეთი ცეკვით. ეს დასტურია იმისა, რომ სწორედ ისინი გაამრთულებენ სიყვარულის ხიდს, რომელზეც მალე ყველანი ერთად გავივლით...“

ქართულ-აფხაზურ ფოლკლორულ ფესტივალს ესწრებოდნენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის მოვალეობის შემსრულებელი რუსლან აბაშიძე, აფხაზეთის არ ხელისუფლების წარმომადგენლები და ნორჩი ხელოვნების ოჯახის წევრები და მეგობრები.

სოფელშია რა... აჩე ქალოქარ გამოკოვბია საყვარლო საქმეს

ნატო კორსანტია

სოხუმში დაბადა და სკოლაშიც აქვე შეიყვანეს... ბევრი ახალგაზრდის ისტორია იწყება ასე, იწყება და მერე სრულიად სხვადასხვანაირად გრძელდება, სხვადასხვა ქალაქსა თუ სოფელში, ქვეყანასა თუ კონტინენტზე...

ეკატერინე (ეკა) ჟვანია მესამე კლასში იყო, როცა აფხაზეთში ომი დაიწყო... მან და მისმა ოჯახმა მამის ბავშვობის სოფელ დოშაყეს (მარტვილის რაიონი) შეაფარეს თავი, სწავლაც იქაურ სკოლაში გააგრძელა. თუმცა აღმოჩნდა, რომ სკოლაში მესამე კლასი არ ჰქონდათ, სოფელში მეტი მესამე კლასელი ბავშვი არ იყო და იმიტომ... მაშინ საგანგებოდ ეკასთვის მესამე კლასი გახსნეს, ე. წ. კლასკომპლექტი შექმნეს პირველ კლასთან, მეოთხე კლასში - მეორეკლასელებთან ერთად, მესუთედან მეცხრემდე კი კლასში მარტოდმარტო სწავლობდა. ამიტომაც დღეს ძალიან კარგად ესმის თავისი მოწაფეების, რომელთაც იგივე - დოშაყეს ცხრანლიან მცერეკონტიგენტთან სკოლაში, ისტორიასა და გეოგრაფიას ასწავლის.

ეკა ჟვანიამ სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტის პაკალავრიატისა და მაგისტრატურის პროგრამები დაამთავრა. დოქტორანტურის მესამე კურსზე (2015 წელი) სწავლობდა, როცა აკადემიური შევლულება აიღო და სოფელში დაბრუნდა. თავიდან ის მამის ავადმყოფობამ აიძულა განსაცდელის ჟამს ოჯახის გვერდით ყოფილიყო. ამავე პერიოდში ჯანმრთელობის მდგომარეობა ურთულდება მმას - ედიშერ ჟვანიას, რომელიც დოშაყეს სკოლაში საქმეთა მმართველი და ისტორიის მასწავლებელი იყო. ედიშერი 15 წელი ებრძოდა მძიმე სენს - წითელ მგლურას. მას თანდათან მდგომარეობა გაუარულდა და გადაადგილება უჭირდა... დოშაყეში დაბრუნებულ ეკას ედიშერმა ისტორიის საათები დაუთმო.

იმ დროს, როდესაც ჩვენს ქვეყანაში სოფლები იცლება და იქაური მოსახლეობა ქალაქებში გარბის, ბუნებრივია, ადგილი არ იყო ამ ნაბიჯის გადადგმა. ეკაც ამბობს, რომ ძნელი იყო უნივერსიტეტის და საერთოდ, ყველა დაწყებული საქმის მიტოვება და სოფელში წასვლა, მაგრამ სხვა არ ჩევიანი არ ჰქონდა. უფრო სწორად, მისივე თქმით, „ალბათ ყოველთვის არის სხვა არჩევანი“, მაგრამ შენ ირჩევ იმას, რომელიც მორალურად უფრო გამართლებულად მიგაჩნია“.

სოფელი დოშაყე მარტვილიდან 30 კილომეტრითაა დაშორებული. ზამთარში როგორც კი მოთოვს, მაშინვე ჩაიკეტება და გარე სამყაროს მოწყდება. ამ დროს ერთი მხრივ, სულ სხვა ხიბლი აქვს საკუთარ თავთან განმარტობას, და მეორე მხრივ, იგივე გარე სამყაროსთან უკვე გაბმული ძაფებიც არ გასვენებს...

ძმის გარდაცვალების შემდეგ ეკამ მშობლები დიდ მწუხარებას მარტო არ შეატოვა (დას უკვე საკუთარი ოჯახი ჰქონდა შექმნილი) და ისევ სოფელში დარჩა.

ეკას თქმით, დღეს დოშაყესაც იგივე პრობლემები აქვს, რაც საქართველოს სოფლების უმეტესობას: იცლება, უკიდურეს გაჭირვებაში ჩაგარდნილი მოსახლეობა საშოვარზე ქალაქში გარბის... ეკას მამას სათითაოდ დაუთვლია და მარტო სოფელ დოშაყეში ბოლო რამდენიმე წელიწადში 85 სახლ-კარი გამოკეტილა და ნასახლარობისთვის განიშულა. ამის გამოა, რომ სოფლის ცხრანლიან სკოლაში სულ თითზე ჩამოსათვლელი მოსწავლეები ჰყავთ, (წლეულს, მაგალითად, პირველი და მეორე კლასი არ ექნებოდა), თუმცა ისეთი კარგები არიან, რომ ეკა მასწავლებელს ისინი ძალიან ეიმედება.

ამბობს, რომ წუწუნი და ყურების ჩამოყრა არ ჩვევია, ყველაზე რთულ ვითარებაშიც კი. ამასვე შთაგონებს თავის მოსწავლეებსაც და მუდმივად აქეზებს, ერთ ადგილზე არ გაჩერდნენ და გამოსავალი ეძებონ.

თანაც ნაქეზებაც არის და ნაქეზებაც! ეკამ დოშაყეს სკოლაში ძმის - ედიშერ ჟვანიას სახელობის სტიპენდია დაანესა და სასწავლო წლის ბოლოს ათოსან მოსწავლეს პედაგოგის მწირი ხელფასის დანაზოგით მოგროვილ 200 ლარს გადასცემს!

„ედიშერი ამ სკოლაში ასწავლიდა და როცა გაიგებდა, რომ რომელიმე ბავშვმა უნივერსიტეტში ჩააბარა, იმდენად უხაროდა, რომ აუცილებლად რამეთი ასაჩუქრებდა. მას შვილი არ დარჩა, არადა, ძალიან უყვარდა ბავშვები. ამიტომაც გადაეწყვიტა, მის სახელზე ბავშვებისთვის რაღაც გამეკეთებინა. თავიდან მინდოდა, ისტორიის ცოდნის თვალსაზრისით გამოემერჩია მოსწავლე, მაგრამ მერე გადავიფიქრე, ვაითუ, კოლეგებმა ტენდენციურობაში ჩამომართიან ეს შესტი-მეთქი“, - ამბობს ეკა.

ის ისტორიას მხოლოდ სახელმძღვანელოების მიხედვით არ ასწავლის. მიაჩნია, რომ რაც დრო გადის, აფხაზეთის უფრო მეტად ვმორდებით. მოსწავლეებს აფხაზეთზე ბევრად ნაკლები ინფორმაცია აქვთ და მის მიმართ უფრო მეტად გაუცხოებული არიან. ეკა მასწავლებლის მოსწავლეებმა კი სახელმძღვანელოთი გათვალისწინებულზე ბევრად მეტი იციან საქართველოს ამ ძირძველ კუთხეზეც.

ის ცდილობს, თავისი მოსწავლეები სხვა თვალით შეახედოს მშობლიურ სოფელსა და მის ისტორიასაც. ამ მიზნით აწყობს ლაშქრობებს დოშაყესა და მის შემოგარენში. ერთ-ერთმა ამგვარმა ლაშქრობამ პრეისტორიული ხანის მღვიმეში, რომელიც გამოკვლეული არაა, ბავშვები აღაფრთოვანა, დოშაყე ასეთი ლამაზი თუ იყო, არ ვიცოდითო, ერთხმად ამბობდნენ თურმე.

„შარშან მოსწავლეები ლაშქრობაზე წავიყვანე. გზად, სოფლის სასაფლაოს ტერიტორიაზე წაეკლესიარი ვაჩვენე - მაღალ კონცხზე, ცაცხვების ჩრდელში საძირკვლის ფრაგმენტებილა დარჩენილიყო.

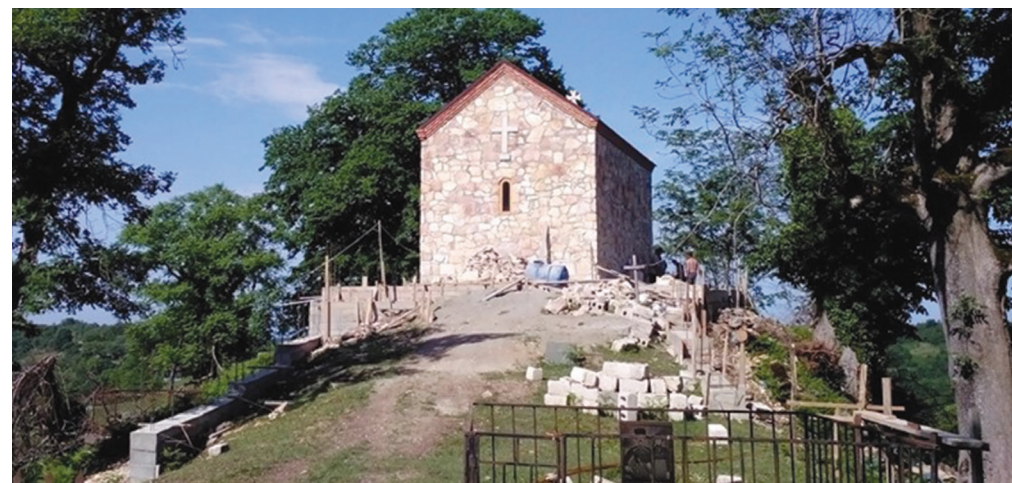
მაშინ ვერ წარმოვიდგენდი, რომ ოთხ თვე-

ში ამ ეკლესიის აღდგენა დაიწყებოდა, ზუსტად წლის თავზე კი აქ კონცხა და კოპნია ეკლესია იდგებოდა“, - წერს ეკა თავის ფეისბუქგვერდზე, რომელიც ამ ეკლესიის მშენებლობის ერთგვარ მატთანად უქცევია. „ჩემო დოშაყელებო!“ მერეც არაერთხელ მიმართავს ის თავის თანასოფლელებს და აუწყებს:

„წინაპრებმა, ჩვენთვის უცნობ დროს, სოფელში იოანე ნათლისმცემლის სახელობის ეკლესია ააშენეს.

გასაბჭოების პერიოდში ხის ეკლესია დაშალეს და მეზობელ სოფელში (კინიში) სამეურნეო დაწესებულების ნაგებობის მშენებლობისთვის გამოიყენეს...

დაახლოებით ერთი წლის წინათ გამოჩნდა დოშაყეში დაბადებული და გაზრდილი, აფხაზეთიდან დევნილი და ამჟამად თბილისში მცხოვრები ქალბატონი ინეზა ჟვანია, რომელმაც საკუთარი სახსრებით ეკლესიის აღდგენა გადამწყვიტა...

...ამიტომ ყველას, ვისაც ოდნავ მაინც გაღელვებთ თქვენი სოფლის წარსული და მომავალი (რა თქმა უნდა, ვინც ახლა აქ იმყოფებით), გთავაზობთ შევიკრიბოთ შაბათს, 18 აგვისტოს ორ საათზე სასაფლაოს მიმდებარე ტერიტორიაზე...

ასე გაჩნდა დოშაყელების ცხოვრებაში „ჩვენი 18 აგვისტო“, როგორც მას ეკატერინე ჟვანიამ უწოდა. ამას მოჰყვა სხვა „პოსტები“ და ბოლოს:

„დაგვიანებული პოსტი ჩვენკენ კარგი ამბებია!“

10 სექტემბერს დოშაყეში პირველად მეუფე პეტრე გვესტუმრა. ტაძრის საძირკვლის განახლება დაიწყო და დაგეგმილვრა. საინტერესო იდეაც მოგვანოდა: სოფელში, ვისაც პირველი ვაჟი შეეძინება, იოანე დარქვას, გოგონას კი იოანა. სულ-

მარტვილის, ქვათახევის, შიომღვიმის და ა.შ. მონასტრებში) თუ მის ფარგლებს გარეთ (ათონის მთა, იერუსალიმის საბანშიდისა და ჯვრის მონასტრებში, სინას მთა, შავი მთა, პეტრიწონი და სხვ). ქართველი მწიგნობრების მიერ გადაწერილი უნიკალური ხელნაწერების მოძიება ამიერიდან პროექტის „ძველი ქართული სამწიგნობრო კერები“ ფარგლებში შექმნილი ორენოვანი მონაცემთა ბაზისა და ელექტრონული რუკის დახმარებით ადვილად შეიძლება.

ეკას თქმით, ის ამ პროექტში ჯერ კიდევ ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში სტაჟირებაზე ყოფნის პერიოდში ჩაება. პროექტის იდეა ცენტრის მაშინდელ დირექტორს ბუბა კუდავას ეკუთვნოდა, პროექტზე კი სამი წელი იმუშავეს და ახლა...

„გაინტერესებთ უძველესი ხელნაწერები თუ სად არის გადაწერილი და როგორი იყო მათი თავდასავალი? მიმართეთ „ძველი ქართული სამწიგნობრო კერები“ ელექტრონულ საძიებელს. იგი გეოგრაფიულ პუნქტებთან დაკავშირებული, იქ გადაწერილი თუ ოდესღაც დაცული ხელნაწერი მემკვიდრეობის შესახებ სრულ ინფორმაციას სწავფად და ეფექტურად მოგაწვდით.

ჩვენი მიზანი იყო ხელნაწერთა გეოგრაფიული ელემენტების წარმოჩენა. კერძოდ, სად გადაწერა და სად იყო დაცული ქართული ხელნაწერები. ამ ინფორმაციის დადგენა კი ძირითადად ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების მიხედვითაა შესაძლებელი, - ამბობს ეკა ჟვანია და იქვე დასძენს, - ხელნაწერთა აღწერილობებში ზოგჯერ მითითებული არ იყო ხელნაწერთა გადაწერისა და დაცულობის ადგილები, ამიტომ თითოეული ხელნაწერის ანდერძ-მინაწერები გულმოდგინედ შევისწავლეთ. ამის შედეგად გამოვლინდა ისეთი გეოგრაფიული პუნქტები, სადაც მანამდე ქართული ხელნაწერის არსებობის შესახებ ცნობები არ მოგვეპოვებოდა, მაგ.: კტუტსის მონასტერი (თურქეთი), ვეზირხანი (თურქეთი) და სხვ. ასევე სირთულეებთანაა დაკავშირებული ბიბლიოთეკებსა და კერძო კოლექციებში დაცული ხელნაწერების ადგილმდებარეობის დადგენა, რადგან მათ შესახებ საკმაოდ მწირი ინფორმაცია გავაჩნია. მოუხედავად ამისა, ბიბლიოთეკები და კერძო კოლექციები შეგვყავს ბაზაში, რადგანაც ვიმედოვნებთ, რომ შემდგომი კვლევების შედეგად შესაძლებელი იქნება მათი ადგილმდებარეობის დადგენა. რადგანაც ბაზა მუდმივად განახლებადია და საჭირო ინფორმაციის დადგენის შემდეგ განვათავსებთ ელექტრონულ რუკაზეც“.

ეკა ჟვანიას, თავის მეგობრებთან ერთად, კიდევ სხვა არაერთ გამოცემაზე უმუშავია. მათ შორისაა „აფხაზეთის ელექტრონული ენციკლოპედია“, რომელიც აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს მეცნიერთა მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდა. პროექტის ინიციატორი და რედაქტორი იყო სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი ბეჟან ხორავა. ეს მან შესთავაზა ახალგაზრდებს, გაზეთ „კავკაზის“ ფურცლებზე აფხაზეთის თემატიკაზე გამოქვეყნებული მასალები ამოეკრიბათ. ახალგაზრდები იდეამ ძალიან დააინტერესა. ისინი გაზეთის 19 წლის ნომრებს გაეცნენ და საბოლოოდ, შერეეს აფხაზეთის ამბების კრებული, რომელიც ორ ნაწილად გამოიცა. საიდანაც აფხაზეთის ისტორიით დაინტერესებული ადამიანები იმ ეპოქების ამსახველ ბევრ სიახლეს შეიტყობენ. დანარჩენი წლების (53 წლის მასალა) ნომრების დაბეჭდვას და გამოცემას სამომავლოდ გეგმავენ. უნდა ითქვას, რომ ხსენებული კრებულების გამოცემაზე აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს მეცნიერთა მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში ეიმედებათ.

და ბოლოს, ეკატერინე ჟვანიას სადოქტორო თემა - „სოხუმი XIX-XX საუკუნეებში“ - რამდენიმე წელია თაროზე აქვს შემოდებული (ხელმძღვანელი: პროფესორი ბეჟან ხორავა) და ჩამოღებას ელის... აფხაზეთის XXI საუკუნის ისტორიის წერას კი, იმედია, სოხუმში გააგრძელებს!..

„...და არასდროს გვინახავს ათონი და ეშერა!“

ნატო ქორსანტია, შალვა ბერიანიძე

„...ვნახეთ სრუტე ბოსფორის, ვნახეთ პირამიდები და არასდროს გვინახავს ათონი და ეშერა!“

ამ სიტყვების ავტორს თემურ ელიაშვილს სოხუმი მხოლოდ ფრაგმენტულად ახსოვს. 5 წლის იყო, როცა მას ოჯახთან ერთად მშობლიური ქალაქი დაატოვებინეს. თუმცა არასდროს ავიწყდება სოხუმის სახლი, რომელიც წითელ ხიდთან, ჯანაშიას ქუჩაზე იდგა. ომიდან სულ რამდენიმე წელი იყო გასული და ერთხელაც, თემურმა გადაწყვიტა ბარიერები გადაეღო და ბავშვობის სახლი მოენახულებინა...

სახლს ჯერ შორიდან შეავლო თვალი, მერე მის ახალ მეპატრონეს გამოეცხადა და სახლის დათვალიერება სთხოვა, უბრალოდ, დათვალიერება... თუმცა უარი უთხრეს. მას მერე პოეტი ფიქრობს, რომ მისი სახლი ყველგანაა, მთელ სამყაროში, რადგანაც მშობლიური მხარის განცდა წართმეული აქვს.

ამ და მისი ცხოვრების სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე გვესაუბრება პოეტი **თემურ ელიაშვილი**, რომელიც ამჟამად ზუგდიდში მუშაობს და სამ შვილთან ერთად ცხოვრობს.

- რატომ გადაწყვიტეთ ომის შემდეგ სოხუმში ჩასვლა?

- მაშინ დაახლოებით 17-18 წლის ვიყავი. მოგეხსენებათ, ეს ის ასაკია, როცა ადამიანს სისხლი „გიდულს“. დიდი სურვილი მქონდა, მენახა ჩემი პირველი სახლი სოხუმში, ჯანაშიას ქუჩის ექვს ნომერში, სადაც ხუთი წელი გავატარე. მართალია, ბევრი არაფერი მახსოვს, თუმცა რატომღაც არ მავიწყდება ჭალი, რომელიც სასტუმრო ოთახში გვეკიდა. ბევრი არ მიფიქრია, როგორ ჩავსულიყავი „ჩემს სახლში“, ავდექი და წავედი. ეს უფრო სპონტანური წასვლა იყო, ვიდრე გააზრებული, რადგან არც იქაური პასპორტი მქონდა და არც სხვა რამ საბუთი. მაშინ გაცილებით მეტი გზით შეიძლებოდა სოხუმში ჩასვლა, ვიდრე დღეს. მივედი ჩემს სახლთან, სადაც უკვე სხვები ცხოვრობდნენ და მასპინძელს ვუთხარი, გამარჯობა, მე აქ დავიბადე, აქ ვცხოვრობდი და თუ შეიძლება, 5 წუთით შემომიშვით, სახლს დავათვალიერებ-მეთქი. სასტიკი უარი მივიღე. შემდეგ ამიხსნეს, რომ იქ ჩემი შესვლა არ შეიძლებოდა, „აზრზე მომიყვანეს“ და ასე ვთქვათ, ციდან დავეშვი. ამის შემდეგ სოხუმში აღარ წავსულვარ. როგორც ამბობს ზვიად რატიანი „შენი სამშობლო არის არა აქ, არამედ აი იქ, სხვგან!..“

- ციდან დაშვება ახსენეთ და... რას ფიქრობთ, პოეტის ციდან დაშვება ადვილი შესაძლებელია?

- რა თქმა უნდა, შესაძლებელია. ეტყობა, თქვენ პოეტებზე ძალიან აღმატებული წარმოდგენა გაქვთ.

- ქართული ლიტერატურისადმი სიყ...

ვარული როდის აღმოაჩინეთ თქვენში?

- სამწუხაროდ, ძალიან ცუდად ვიცი ქართული თანამედროვე ლიტერატურა, რადგანაც მე ქ. ზუგდიდში, რუსულ სკოლაში ვსწავლობდი და იქ მხოლოდ კლასიკოსი მწერლების შემოქმედებას გვასწავლიდნენ. ქართული ლიტერატურა ძირითადად ბებიაჩემმა მასწავლა, ხშირად მიკითხავდა.

- რას იტყვით, სოხუმიდან იძულებით წამოსული, ზუგდიდში რუსულ სკოლაში რატომ შეგიყვანეს?

- მოგეხსენებათ, სოხუმში ბევრი რუსულენოვანი ოჯახი იყო, სადაც ქართულს იშვიათად გაიგონებდი. ჩემს სახლშიც უმეტესწილად რუსულად ლაპარაკობდნენ. ამდენად, მშობლებმა გადაწყვიტეს, რომ რუსულ სკოლაში შევეყვანეთ. ქართული ენა მოგვიანებით ვისწავლე.

- რუსულენოვანი სკოლის მოსწავლემ ლექსების ქართულად წერა როდის დაიწყეთ?

- მცირე ზომის ლექსებს ბავშვობიდანვე ვწერდი. მეშვიდე თუ მერვე კლასში ვიქნებოდი, როდესაც დავესწარი სკოლის ბოლო ზარს, სადაც მოსწავლეები ლექსებს კითხულობდნენ. ამ ფაქტმა, იმდენად დიდი გავლენა იქონია ჩემზე (ფიქრობ, საერთოდაც, გავლენის ქვეშ ადვილად ვექცევი), რომ როგორც კი სახლში დავბრუნდი, ლექსი დავწერე, სახელწოდებით „დიადი ღმერთთან“. ეს ლექსი, წლების შემდეგ პოპულარული გახდა, თუმცა უნდა ვაღიარო, რომ ის მე არ განმითავსებია ინტერნეტსივრცეში. როგორც ჩანს, ვიღაცამ შემთხვევით, მობილური ტელეფონით გადამიღო ვიდეო, როდესაც მას ვკითხულობდი და გაავრცელა. ახლა კი ვფიქრობ, რომ ჩემი იმდროინდელი ენთუზიაზმი ბევრად აღემატებოდა ჩემს ცოდნას იმაზე, როგორ დამენერა ლექსი. ეს გარემოება ამ კონკრეტულ ლექსზეც აისახა. ამიტომაც, დღეს ხშირად ვამბობ, რომ მაშინდელი ჩემი ლექსები მე არ დამიწერია (ილიმის).

რამდენიმე დღის წინათ, თბილისის ერთ-ერთ სკოლაში პოეზიის საღამოზე მიმიწვიეს. მოსწავლეები ჩემს ლექსებს კითხულობდნენ და მეც ზემოთ ნახსენები ლექსის ნაკითხვა მთხოვეს, მაგრამ უარი ვთქვი. ჩემი აზრით, ეს იქნებოდა სრული სიყალბე, რადგან როდესაც ლექსს კითხულობ, თითქოს ვიღაცას რაღაცას უზიარებ, უყვები, ახლა კი უბრალოდ, გამოვიდოდა, რომ სხვის დაწერილს ვკითხულობდი. მოკლედ რომ ვთქვა, ახლა არაფერი მაკავშირებს იმდროინდელ ლექსებთან. უფრო მეტიც, დღევანდელი ჩემი სტილი, იდეა და თუნდაც ნაკითხვის მანერა საერთოდ არ ემთხვევა მაშინდელს.

- სკოლის დამთავრების შემდეგ, სად გააგრძელეთ სწავლა?

- ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში, დრამის რეჟისურაზე ჩავაბარე, მაგრამ სწავლა ვერ დავასრულე. დრამატურგია დღემდე მიყვარს, თეატრი

კი ვერ შევიყვარე. როდესაც ანტონ ჩეხოვის პიესის „ალუბლის ბაღის“ დადგმა ვნახე, მომიწონდა, ამ მიმართულებით მესწავლა. ზემოთ ხომ ვთქვი, გავლენის ქვეშ ადვილად ვექცევი-მეთქი. თუმცა მალევე მივხვდი, რომ სცენა არ იყო ჩემი საქმე და თავი დავანებე. საკუთარი თავის გამოსახატად ყველაზე კარგ საშუალებად პოეზია მივიჩნიე, ყველა ადამიანმა კი ის უნდა აკეთოს, რაც შინაგან ჟინს დაუკმაყოფილებს. ამიტომაც, მოდიოდა, ასე ვთქვათ, ჩემი სიყვარული რეჟისურისადმი პოეზიამ გადაწონა.

- ერთი შეხედვით, უცერემონიო ჩანხართ და საინტერესოა, როგორ მოხიბლეთ თქვენი მეუღლე? არ გაგიძნელდათ?

- საერთოდ, მოხიბლეთ კი? (იცინის). ჩვენი სასიყვარულო ისტორია ერთი თვე გაგრძელდა და მერე გადაწყვიტეთ დაქორწინება. მას თუ ჰკითხავთ, გეტყვით, რომ 6 თვე ვიცნობდით ერთმანეთს და აქედან, მხოლოდ ერთი თვე ვიყავით შეყვარებულები, თუმცა ფაქტია, მე ის დანარჩენი 5 თვეც მიყვარდა.

- ერთ-ერთ პოეზიის საღამოზე თქვით, რომ უამრავი ლექსიდან, მხოლოდ ერთადერთი ლექსი მიუძღვენით მეუღლეს, რატომ?

- ეს ლექსიც ადრეული წლებიდანაა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ცოცხალია. როცა მის ნაკითხვას მთხოვენ, მეშლება ხოლმე, შეხსენება მჭირდება, ლექსს ასე ჰქვია: „დღემდე ვაგვიანებ...“

...მსგავსად პერსონაჟის, ცუდი ნოველიდან, ხელში შეგიკალი. სახლი აგირიე, მარტისნაირია ახლა ამინდები.

შენ კი - არაფერი... ჩუმად მიპასუხე - პალტო შეიკარი,

პალტო შეიკარი, ქარია, გაცივდები... მიძღვნილი ლექსები, საერთოდაც, ჩემთვის, სიყალბესთან ასოცირდება. მიმაჩნია, რომ წერა ისეთ თემებზე, როგორიცაა დედა, სამშობლო, სიყვარული, მეუღლე და ა.შ. მნიშვნელოვანია, მაგრამ რთულია, სხვანაირი დაფიქრება სჭირდება. მე კი უმნიშვნელო საკითხებზე უფრო ადვილად მეწერება. აი, მაგალითად სოხუმს, დღემდე მხოლოდ ერთადერთი ლექსი მიუძღვენი:

აჰა, ძმაო, გვეშველა, როგორც იქნა - დავმარცხდით და არ შეგვრჩა სხეულზე

ალარც ერთი ნაკანრი. ზეიმი. მე კიდევ - ლამის ყელში

გადამცდე, ლამის შენში ჩავსახლდე, უსახლკარო ძმაცაცო...

როგორც მინდვრის ყვავილებს, ლამის პირზე მიდებით, სიკვდილს გემო ავუღეთ.

დავმარცხდით და გვეშველა! ვნახეთ სრუტე ბოსფორის,

ვნახეთ პირამიდები და არასდროს გვინახავს

ათონი და ეშერა! - მიძღვნილი ლექსები ვახსენეთ და

საინტერესოა, ვის მიუძღვენით თქვენი ლექსი „მდგმური“?

- ლექსის სათქმელი უფრო განზოგადებული და მასშტაბურია და „წუთისოფლის მდგმურობასთან“ ასოცირდება. თუმცა ის, რა თქმა უნდა, იმ პერიოდსაც ეხება, როდესაც სტუდენტი ვიყავი და თბილისში მდგმურად ვცხოვრობდი. ლექსში ასევე ყველა ის ადამიანი მოვიაზრე, ვისაც კი ოდესმე მდგმურად უცხოვრია ან ცხოვრობს. სხვათა შორის, ჩემი „პირადი ქრონიკების“ წარმოჩენაში ძალიან დამეხმარა ლექსის მთავარი პერსონაჟი, რადგანაც როცა სხვაზე საუბრობ და საკუთარ თავს გულისხმობ, ასე უფრო მარტივია წერა. ამ მეთოდს „ნაძირლების საერთო მეთოდი“ ვუწოდებ:

„...იქ, საიდანაც ვერ გააღწევ და ახლა ნიღბებს მრავალჯერ იცვლი, წამდაუნუნ, იმის მიხედვით თუ ვინ შეგხვდება და ამჯერად სამუსაიფოდ, დამშვიდებული, თვინიერი სახე მოირგე, ანუ, მიმართე ნაძირლების საერთო მეთოდს, გამოიგონე, რომ არ ჰგავდეს პირად ქრონიკებს“...

- „პირად ქრონიკებთან“ დაკავშირებით, რა ხდება, მუშაობთ სადმე?

- კონტრაქტი მაქვს გაფორმებული ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-თან და ნანუკა ჟორჟოლიანის შოუსთვის თანამედროვე პოეტებზე 10-10-წუთიანი სიუჟეტებს ვამზადებ. თავდაპირველად, ამ გადაცემაში ჩემს საკუთარ ლექსებს ვკითხულობდი, ახლა კი გადაცემას დავემატა ჩემი რუბრიკა - „10 წუთი თემურ ელიაშვილთან ერთად“, რომელიც იმედი მაქვს, საზოგადოებას მოეწონება. ჩვენს ირგვლივ უამრავი კარგი გარეგნობის პოეტია, მათ რომ საკუთარი ლექსები წაართვათ, ისევ ისეთივე ლამაზები და კომპნიები იქნებიან, თუმცა არიან ისეთებიც, რომელთა ცხოვრებაც პოეზიის გარეშე არაფერია და ჩემი მთავარი მიზანი, ასეთი ავტორების წარმოჩენაა.

- თავად თქვენ ზუგდიდში ცხოვრობთ და მაინც, მთელი თუ არა, ლამის ნახევარი საქართველო, გიცნობთ.

- ჩვენი მთავარი პრობლემა ის არის, რომ ძალიან ბევრი უსარგებლო საქმის კეთებით გაგვყავს დღე და ამასთანავე, ძალიან ბევრი უსარგებლო ნივთი გავაჩნია. იმისათვის, რომ თავი უკეთესად ვიგრძნოთ, კი არ უნდა შევიძინოთ რამე, არამედ უნდა მოვიშოროთ და დავიტოვოთ ის, რაც ბუნებრივი და მიმზიდველია. ასე უფრო უკეთ ვიგრძნობთ თავს.

როცა ადამიანი ცდილობს იყოს უკეთესი, ვიდრე არის, მას აუცილებლად დაუდგება ვინმე მხარში. შემიძლია ვთქვა, რომ ვცდილობ, უკეთესი ვიყო და პოეზია ამაში მეხმარება, საზოგადოებას კი მაღლობა გამომხაურებისთვის.

„დავიპრუსნით ქრთმანითი!“

ნატო კორსანტია

ასე სიმბოლურად ერქვა შარშან, ოქტომბერში ნიდერლანდების სამეფოში ქართული კულტურის ცენტრის ორგანიზებით გამართულ „აფხაზეთის დღეებს“.

როგორც მოგვიანებით, ამ იდეის ავტორი ლალი ბუთბაია, იურიდიული მრჩეველი და მთავარი სპეციალისტი საგადასახადო საკითხებში, იტყვის, მიზანი თავშეყრისა „საერთაშორისო საზოგადოებისთვის აფხაზეთის გადაუჭრელი პრობლემის შესწავლა იყო, აფხაზეთისთვის კი კიდევ ერთხელ შეირგების ხელის განვდენა, მოდით, „დავიბრუნოთ ერთმანეთი!“

ნიდერლანდების სამეფოში, პროექტის ფარგლებში, ჩავიდნენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები, მწერლები და ხელოვანები, რომელთაც იქ საქართველოს საელჩოს მაშინდელმა ელჩმა კონს-ტანტინე სურგულაძემ და მთელმა დიპლომატიურმა კორპუსმა გაუშართა მიღება. პროექტის პროგრამა მრავალფეროვანი იყო და მოიცავდა საინტერესო შეხვედრებს, კონცერტებს, გამოფენებს და სხვ. სტუმრებს ქ. ჰააგაში გულთბილად უმასპინძლა რესტორანმა „სოხუმი“, რომლის მებატონეც სოხუმის მკვიდრი იზოლდა კვიციანი.

ერთად ყოფნის სითბომ და სიხარულმა კვლავ შეხვედრის სურვილი დაბადა... პროექტმა „დავიბრუნოთ ერთმანეთი“ კი ლალი ბუთბაიას უბიძგა 2019 წლის ივნისში ნიდერლანდების სამეფოში დაეარსებინა ფონდი - World of Diaspora, რომლის მეშვეობითაც მომავალში თავისი იდეების გაცოცხლებას გეგმავს. მისივე თქმით, ფონდის საქმიანობამ უნდა მოიცვას მიგრაციის და ემიგრაციის საკითხები მსოფლიო ქართული დიასპორის ჩართულობით. ფონდის საქმიანობის ძირითადი მიზანია აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს საკითხების გააქტიურება, მათზე მსჯელობა, დიასპორების კულტურული და საგანმანათლებლო შეხვედრებისა და ღონისძიებების მოწყობა.

თუმცა ვიდრე ეს ყველაფერი მოხდებოდა, პროექტის „დავიბრუნოთ ერთმანეთი“ სულის ჩამდგმელი ქალბატონები: ლალი ბუთბაია, იზოლდა კვიციანი, ვიოლა მიქია, ლეილა მიქია და ნანი გერგაია თბილისში ჩამოვიდნენ, ჩვენ კი ვისარგებლეთ შემთხვევით და ისინი სასაუბროდ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროში მოვიწვიეთ ქართულ საქმეებში მათ თანამდგომ ჟურნალისტ გიორგი ბერიძესთან ერთად.

დგანან მარცხნიდან მარჯვნივ ვიოლა მიქია, გიორგი ბერიძე, იზოლდა კვიციანი, ლალი ბუთბაია და ლეილა მიქია, შუაში ზის ნანი გერგაია

ლალი ბუთბაია:

- შარშან ჰოლანდიაში აფხაზეთის დღეების ჩატარებით ჩემი დიდი ხნის ჩანაფიქრი ასრულდა. პროექტს „დავიბრუნოთ ერთმანეთი“ დავარქვით. ის ძალიან შინაარსიანი და ემოციური იყო, რაც ჩვენ, ყველამ ერთად „ნიდერლანდების სამეფოში ქართული კულტურის ცენტრის“ თანადგომით შევძელით. ეს ცენტრი ქ. ამსტერდამში 4 წლის წინათ შეიქმნა და მისი დამფუძნებელია თიკა სვანიძე. ჩვენ - მე და ქალბატონებმა:

იზოლდა კვიციანმა, ვიოლა მიქიამ, ლეილა მიქიამ და ნანი გერგაიამ ამ ცენტრში გაცივანით ერთმანეთი. მალე აღმოვაჩინეთ, რომ ბევრი რამ გვაქვს საერთო, ვფიქრობთ და გეიყვარს ერთნაირად, მერე ოჯახებით დავახლოვდით, რაც პირად თუ საზოგადო საქმეშიც მნიშვნელოვანია. მართალია, ჩვენ საქართველოს საზღვრებს გარეთ ვცხოვრობთ, მაგრამ ყველანაირად ვცდილობთ, რომ ფესვებს არ მოვწყდეთ. საქართველოში ორი წარმომადგენელი გვყავდა: მარინა ამაღლობელი და გიორგი ბერიძე, რომელთა ძალისხმევითაც გამოვიდა პროექტი ასეთი საინტერესო. თუმცა, აქვე უნდა ვთქვა, რომ იზოლდა კვიციანთან და გიორგი ბერიძესთან წლების მეგობრობა მაკავშირებს.

ჰოლანდიაში აფხაზეთის კულტურის დღეების გამართვის თაობაზე ფეისბუქით გამოვაცხადე. მრავალი ემიგრანტი გამო-

მესმაურა, რომელთა შორის ბევრი სულაც არ იყო აფხაზეთიდან: დიზაინერმა ნატალია ჩადუნელმა ბანკეტის დარბაზი გაგვიფორმა, გვილაგების ოჯახმა ყვავილები გვაჩუქა, ძალიან დაგვეხმარნენ ნელი და გარი სვანიძეები, ინტერნეტმომსახურება ნინო უბილაძემ იტვირთა, ნანი გერგაიამ ტრადიციულად ტორტი მოგვართვა, ჰოლანდიაში მცხოვრებმა მხატვრებმა - გიორგი შენგელამ და მარინა თამლიანმა თავიანთი ნამუშევრების გამოფენა მოაწყვეს, ნიდერლანდებში არსებული ქართული ხალხური სიმღერის ანსამბლ „მერანის“ სოლისტმა ქეთევან ნიკლაურმა, ივო ბოსვიაკის ღირიფორობით, ქართული და აფხაზური სიმღერები შეასრულა და ა. შ. ყველას ვერც ჩამოთვლი, არადა ჰოლანდიის ქართული დიასპორის უამრავი წარმომადგენელი იდგა ჩვენს გვერდით და მაძლობა მათ ამისთვის.

ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობიდან საგანგებოდ ჩამოვიდა მწერალი გურამ ოდიშარია, ჩვენი მოწვევა უყოყმანოდ მიიღო და კონცერტის გასამართად გერმანიიდან გვევლია მომღერალი ნათია თოდუა. პროექტის ფარგლებში მოწვეულმა ანსამბლ „რუსთაის“ სოლისტმა გიორგი ალექსანდრიამ (კონცერტმასტერი სოფო გვარამია) ქართული და აფხაზური სიმღერები შეასრულა. ძალიან გვასახელეს აფხაზეთის ხელოვნების „სკოლა - 2“-ის აღსაზრდელებმა, ლელა უბილაძეს ხელმძღვანელობით. მოეწყო მარი გოლდის სამოსელის, თეა გუნთიაშვილის თოჯინების, ელდარ ქაფშაიას ნამუშევრების გამოფენა და ა. შ.

„აფხაზეთის დღეების“ ჩატარების უმთავრესი მიზანი იყო საერთაშორისო საზოგადოებისთვის აფხაზეთის მივიწყებული პრობლემა შეგვეხსენებინა სიტყვის, მუსიკის, ხელოვნებისა და კიდევ სხვა ელემენტების ერთობლიობით. პროექტი შედგა, რაც ჩემი დიდი იდეის მხოლოდ პირველი ნაბიჯია და მომავალში აუცილებლად გავრცელდება ახლა უკვე ახლახან დაფუძნებული ფონდის - World of Diaspora-ს საშუალებით. მსოფლიოს მუდმივად შევაცხენებთ, რომ აფხაზეთი საქართველოს განუყოფელი ნაწილია და, რომ აფხაზეთის პრობლემის გადაჭრაზე ჩვენთან ერთად მთელმა მსოფლიომ უნდა იზრუნოს.

ბარემ აქვე ვიტყვი, რომ ამ აქამდე ადვილად არ მოვსულვარ. ჰოლანდიაში 1999 წელს ოჯახთან ერთად ჩავედი. ჩასვლისთანავე მივხვდი, რომ ჰოლანდიური ენის სწავლა აუცილებელი იყო, იქ სამსახურს სხვაგვარად ძნელად იშოვი. თბილისში სამედიცინო ინსტიტუტი დავამთავრე, მაგრამ იურიდიული საკითხებით ყოველთვის ვიყავი დაინტერესებული და ჰოლანდიაში, ამსტერდამის უნივერსიტეტში, სწორედ იურიდიულზე ჩავაბარე. მანამდე დღე და ღამე გავასწორე და ვისწავლე ჰოლანდიური ენა. მერე ჰოლანდიური და ინგლისური ენების კურსები დავამთავრე.

ახლა ბედნიერი ვარ ჩემი სამსახურით, ჩემი საქმიანობით ჰოლანდიაში. ამიტომაც თაბაჩაძე შემიძლია ვთქვა, რომ ცურვა რომ

ისწავლო, აუცილებლად უნდა იმოძრაო... როცა ადამიანი არ ჩერდება და მოძრაობს, მას ერთი კი არა, აუცილებლად მეორე გზაც გაეხსნება. მხოლოდ იდეა არ არის საკმარისი, მისი რეალიზებისთვის ზრუნვაა მთავარი. ამასთანავე, აუცილებელია თანამოაზრეების პოვნა. მე ამაყი და ბედნიერი ვარ, რომ ჰოლანდიაში გარს მახვევია ასეთი თანამოაზრეები, ჩვენ ერთმანეთი ვიპოვეთ, რითაც ყველანი ბედნიერები ვართ და ერთმანეთს კიდევ უფრო მეტის გაკეთების ძალას ვანიჭებთ.

როგორც უკვე თავშიც აღვნიშნეთ, ამ შეხვედრას ჟურნალისტი გიორგი ბერიძეც ესწრებოდა და გზადაგზა საუბარში ერთგებოდა და ბევრ რამეს აკონკრეტებდა:

გიორგი ბერიძე:

ეს პროექტი ერთგვარი საჯილდაო ქვა იყო ნდობის აღდგენისა და განმტკიცების გზაზე. შეხვედრები ლაივ-რეჟიმში მიმდინარეობდა და მას აფხაზეთი - ოჯახებში ერთად შეკრებილი ადევნებდნენ თვალებს. ჩვენ ვნახეთ ცრემლები როგორც ქალების, ისე კაცების თვალებზე. ეს იყო მონატრების ცრემლი, რომელმაც კიდევ უფრო დაგვარწმუნა, რომ სწორედ სახალხო დიპლომატიის გზით უნდა აღვადგინოთ ურთიერთობები და დავიბრუნოთ ერთმანეთი. სამწუხაროდ, რაც დიდმა პოლიტიკამ დაანგრია, ის ჩვენ უნდა აღვადგინოთ. ამ პროექტის მიზანი სწორედ ეს არის და არა პოპულარიზმის მოპოვება, ტელეეკრანებზე პოპირება.

იზოლდა კვიციანი, ქ.ჰააგა, რესტორან „სოხუმის“ მებატონე:

- აქამდე მეც რთული გზით ვიარე: ჯერ კიდევ სოხუმში ვცხოვრობდი, როცა 21 წლისა დავექრივდი, დავრჩი ორი მცირეწლოვანი შვილით (ვაჟმა შარშან ცოლი შეირთო და საქართველოში ცხოვრობს, ქალიშვილი კი ჰოლანდიაშია), მერე იყო აფხაზეთიდან დევნილობა და პრობლემების პირისპირ დარჩენა...

ქ. ჰააგაში, 10 წლის წინათ, რესტორან „სოხუმის“ სახით შევქმენი პატარა სოხუმი, რომელიც მშობლიური მიწა-წყლის ნოსტალგიას მიკლავს. ასე რომ წლეულს იუბილე გვაქვს. განვლილი 10 წლის განმავლობაში არაადამიანური შრომა ჩავედი ამ რესტორანში, მაგრამ ამის ძალას მაძლევდა ჩემი სამშობლოს პოპულარიზაციის, ქართული კულტურის, ტრადიციებისა და კულინარიის უცხო ადამიანებისათვის გაცნობის დიდი სურვილი.

სიმართლე გითხრათ, რასაც იქ ვაკეთებ საქართველოსთვის, შესაძლოა, აქ იმის ნახევარიც ვერ გამოკეთებინა. ბევრმა ჩვენმა სტუმარმა არ იცის, სად არის საქართველო და ხშირად, როცა თუნდაც ხინკლის ჭამას ვასწავლი, საქართველოზე გაუზუბამ ხოლმე ლაპარაკს. რესტორნის გარეთ საქართველოს დროშა ფრიალებს და მუდმივად ისმის ქართული ზანტები, ყველა კუთხის ფოლკლორული სიმღერები თუ საესტრადო მუსიკა.

სხვათა შორის, ჩვენთან აფხაზეთიც მოდიან. როცა გავიგებ, რომ აფხაზი სტუმარი გვყავს, აუცილებლად გამოვდივარ სამზარეულოდან, ქუდს მოვიხსნი, ვესალმები და გამოველაპარაკები. საერთოდ, აფხაზეთის, სოხუმის ხსენებას სულ სხვა ემოციით ვხვდები. ერთმა ქალბატონმა, აფხაზი ვარო რომ მითხრა, ისე გამიხარდა, გადავკოცნე კიდევ. მეორედ, ახალგაზრდა აფხაზმა კაცმა გაცნობის შემდეგ, აფხაზეთში ➡

სირთულეებს წავაწყდი, ძალიან მაკონტროლებდნენ, შეიძლება ითქვას, რომ მავინრობდნენ, თითქოს დახურვა უნდოდათ. ერთხელ ჯარიმაც კი გადამახდევინეს - 1250 ევრო. დრო გავიდა და თანდათან, როცა დარწმუნდნენ, რომ ამ საქმის კეთება შემიძლო, ახლა უკვე თვით სამინისტროების - იუსტიციის, საგარეო საქმეთა და სხვ. თანამშრომლები ჩვენთან ვახშობენ, მოსწონთ ჩვენი სამზარეულო.

განსაკუთრებით ემოციურია ქართველების სტუმრობა, როცა ჩვენს რესტორანთან, გავლისას ნახავენ წარწერას: „სოხუმი“ და აელეველები შემოდიან. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროდანაც გვსტუმრობენ ხოლმე და აქ საქართველოსთვის საჭირობოტო საკითხებზე მსჯელობენ. ასე რომ, ჩვენი რესტორანი საქართველოს პატარა საელჩოა ჰოლანდიაში. თანაც აქაც მუშაობს პრინციპი, რომ ქართველი თუ უცხოელი სტუმარი, პურმარილთან ადვილად იხსნება.

ჰააგაში გამოდის ყოველდღიური გაზეთი „ვოლკსკრანტი“ (Volkskrant). ერთხელაც მისი რედაქტორი გვეწვია, ჩვენი კერძები დააგემოვნა, შემდეგ რედაქციიდან დამირეკეს, წერილის დაწერა გვსურს თქვენზე. მართლაც მოვიდა ჟურნალისტი და მალე გაზეთში ჩემს რესტორანს, ფოტოების თანხლებით, სამი გვერდი დაუთმეს. ერთ-ერთ სურათზე მე სოხუმის ლოგოიანი წინსაფრით ვიყავი გამოსახული. რედაქტორს ლამის მთელი საქართველოს ისტორია შეესწავლა, ჩემს რესტორანს კი 10 დან 8 ქულა მიანიჭეს, რაც დიდი წარმატებაა. მით უმეტეს, რომ ის ერთადერთი ქართული რესტორანია ჰოლანდიაში.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ამბავი მინდა გაიამოთ: ჩემი რესტორნის დარბაზის მონიტორზე მუდმივად გადის ვიდეორგოლი საქართველოზე, რომელმაც ბევრი ჰოლანდიელი დაინტერესა და საქართველოში ჩამოიყვანა. დიდი მაძლობა მინდა ვუთხრა ამისთვის გიორგი ბერიძეს, რომელმაც ეს ვიდეორგოლი დავგიშვად.

ვიდეორგოლი საქართველოს ყველა კუთხის, მათ შორის აფხაზეთის ღირშესანიშნაობებს და ხედებს ასახავს და ისეა აგებული, რომ მის მნახველს არა მხოლოდ საქართველოში მოგზაურობის, არამედ მისი ისტორიით დაინტერესების სურვილი გაუჩნდეს. ამ ვიდეორგოლის ყურებით გატაცებული სტუმრები დანაყრების შემდეგაც კარგა ხანს რჩებიან ჩვენთან. ამასთანავე, რესტორანში მუდმივად ისმის ქართული ზანტები, ყველა კუთხის ფოლკლორული სიმღერები თუ საესტრადო მუსიკა.

სხვათა შორის, ჩვენთან აფხაზეთიც მოდიან. როცა გავიგებ, რომ აფხაზი სტუმარი გვყავს, აუცილებლად გამოვდივარ სამზარეულოდან, ქუდს მოვიხსნი, ვესალმები და გამოველაპარაკები. საერთოდ, აფხაზეთის, სოხუმის ხსენებას სულ სხვა ემოციით ვხვდები. ერთმა ქალბატონმა, აფხაზი ვარო რომ მითხრა, ისე გამიხარდა, გადავკოცნე კიდევ. მეორედ, ახალგაზრდა აფხაზმა კაცმა გაცნობის შემდეგ, აფხაზეთში ➡

მივდივარ და რა ჩამოგიტანოო, თვი-
თონვე შემომთავაზა, ცოტაოდენი მი-
ნა-მეთქი, ვუთხარი და ახლა ველოდები.

გიორგი ბერიძე:

- გარდა იმისა, რომ ქალბატონი იზოლდა რესტორნის მეპატრონესთან ერთად მისი შეფ-
მზარეულია, ის თავის სტუმრებს ექსკურსიამძ-
ლოლობასაც უწევს და უყვება საქართველოს
ისტორიაზე და აფხაზეთზე. ისე კი, რესტორან
„აფხაზეთში“ პოლიტიკაზე არ საუბრობენ. აქ
არ აინტერესებთ მტყუან-მართლის გარჩევა.
მიაჩნიათ, რომ ქვეყანას ჭეშმარიტების გზაზე
სახალხო დიპლომატია დააყენებს. წლებია, ამას
ვაკვირდები და თანდათან ვრწმუნდები, რომ ეს
ასეა.

ვიოლა მიძია:

- მე ოჩამჩირედან ვარ, იქ ბანკში ვმუშაობ-
დი. იმ დღესაც სამსახურში ვიყავი, როცა მე და
ჩემმა თანამშრომლებმა სოხუმის ალების ამბავი
გავიგეთ. 5 ათასი კუპონით გამოვიქეცი იქიდან
დედასთან ერთად, ჩემი ქალიშვილი და მისი
ქმარ-შვილი უკვე თბილისში იყვნენ.

გასაღები ტილოს ქვეშ შევინახე, მაინც მალე
დავბრუნდებით-მეთქი. ჩამოვედით თბილისში.
ჩემი დის ოთხთახიან ბინაში 30 ადამიანი ვიყა-
ვით შეფარებული, 12 ბავშვით. აქ 25 დღეზე მეტი
ვერ გავძელი, მარტო პური რომ გვეყიდა, ამისთ-
ვის 5 საათი უნდა ვმდგარიყავით რიგში, სადაც
არაერთი უსიამოვნო ისტორია გადამხდა თავს.
დევნილებს ჩვენსავე სამშობლოში გვაგრძნობი-
ნებდნენ, რომ ზედმეტი ვიყავით. მქონდა განც-
და, რომ ჩემმა ხალხმა არ მიმიღო და ამიტომაც
წავედი ჯერ მოსკოვში, შემდეგ კი ჰოლანდიაში,
ქალიშვილთან გავემგზავრე. ერთი ქალიშვილი
მყავს - ნანი გერგია, ორი შვილიშვილი და ერთი
შვილთაშვილი, მათთან ყოფნა ჩემთვის ბედნი-
ერებაა და საბოლოოდ მათთან დარჩენა გადავწ-
ყვიტე, მაგრამ ვერ ვეგუებოდი იქაურობას, გული
მაინც საქართველოსკენ მომიწევდა, ვფიქრობდი,
რომ ახლოს ვიქნებოდი აფხაზეთთან. სწორედ ამ
დროს გავიცანი თიკა სვანიძე და ლალი ბუთბაია.
თანდათან მათთან ურთიერთობამ ჰოლანდიაში
დარჩენის სტიმული მომცა. ლალი არაჩვეულებ-
რივი ადამიანია, მისთვის თქმა და გაკეთება ერ-
თია. ასეთი ადამიანის გვერდით ყოფნა დიდი
ფუფუნებაა. ცხადია, გვერავს და გვაერთიანებს
აფხაზეთის სიყვარულიც.

გიორგი ბერიძე:

უცხოეთში დამკვიდრება სულაც არ არის
მარტივი, ჯერ თავი უნდა გააცნო ადგილობრი-
ვებს, ისე რომ შეინარჩუნო ღირსება, ოჯახური
ტრადიციები, უმთავრესი ღირებულებები. ყო-
ველივე ამას უნდა შეუთავსო ყოველდღიური
რუტინა. რაც არ უნდა პროფესიონალი იყო,
მათთვის მაინც უცხო ხარ. ჰოლანდიელები ამას
აშკარად არ გაგრძნობინებენ, მაგრამ ქვეყნის-
თვის პრიორიტეტს მაინც მისი მოქალაქე წარ-
მოადგენს და მერე ყველა სხვა დანარჩენი.

P.S.

ლალი ბუთბაია:

- მინდა, შეილებთან ერთად, ჰოლანდიაშიც ვიცხოვრო და საქართველოშიც, ხოლო ორივე
ქვეყნის საუკეთესო თვისებების შეჯერებით ჩვენი სამშობლო გავაძლიეროთ, დაკარგული ტერი-
ტორიები დავიბრუნოთ და იქ თბილი ურთიერთობები აღვადგინოთ!

იზოლდა კვიციანი:

- ჩემი ოცნება აფხაზეთში ცხოვრებაა!

ლეილა მიძია:

- საქართველოდან საზღვარგარეთ უდიდესი ინტელექტუალური ძალაა გასული, წარმოგიდგე-
ნიათ, ისინი რომ დაბრუნდნენ, როგორ ქვეყანას ავაშენებდით?

ვიოლა მიძია:

- მინდა, საქართველო ისე გაბრწყინდეს, რომ ჰოლანდიიდან თუ სხვა ქვეყნებიდან აქ გამორ-
ბოდეს ხალხი!

ნანი ბერბაია:

- მთავარია, გავაწვავოთ, რა გვინდა და ამის მიხედვით ავაშენოთ ჩვენი ქვეყანა. შეიძლება
ამას 10 ან 20 წელი დასჭირდეს, მაგრამ მთავარია მიზანი გვექონდეს და მისკენ ვისწრაფოდეთ!

ამ ქალბატონებისთვის, ათასი სხვა პრობ-
ლემის მოგვარების შემდეგ, დამატებით კიდევ
ქართული კულტურის ცენტრში ქართული საქ-
მის კეთება ადვილიც იყო და რთულიც. რთული
იმიტომ, რომ ძნელია ამ ყველაფრის შეთავსება;
ადვილი კი იმიტომ, რომ სამშობლოსგან შორს
აკეთო ქართული საქმე და იცხოვრო ქართული
სიტყვითა და სიმღერით, ქართულ ეკლესიაში
წირვა-ლოცვით, ეს შევების მომგვრელია და ნოს-
ტალგიას ამსუბუქებს.

ესენი სხვებთან ერთად ქართული კულტუ-
რის ცენტრმა დააახლოვა, დაამეგობრა და და-
ანათესავა კიდევ. ასე რომ, ჰოლანდიაში ქარ-
თული კულტურის ცენტრის საქმეების უკან ეს
ქალბატონებიც დგანან, არ ჩანან, მაგრამ მთე-
ლი საქმე მათ ზურგზეც გადადის, „აფხაზეთის
დღეების“ ჩატარების სიმძიმეც მათ იტვირთეს.
სადაც არ უნდა იყვნენ, მათთვის უმთავრესი
აფხაზეთი და საზოგადოებისათვის მისი პრობ-
ლემატიკის გაცნობაა, როცა საქმე საქართვე-
ლოს, მის განუყოფელ აფხაზეთს ეხება, ისინი
უკან არასოდეს იხევენ.

ერთი თვის განმავლობაში ისინი ჩავიდნენ
სტრასბურგში და ანსამბლ „რუსთავეთან“ ერთად
9 აპრილი აღნიშნეს. ერთ კვირაში გადაფრინდ-
ნენ ნიუ-იორკში ქართულ პროექტში მონაწილე-
ობის მისაღებად, 5 დღეში დაბრუნდნენ უკან და
მალე საფრანგეთს, ლიონს ესტუმრნენ, მერე კი
საქართველოში გამოემგზავრნენ. ბევრი ვინმე
შეძლებდა ამას? ამათ შეძლეს.

ლეილა მიძია:

- მეც ძალიან მიხარია ამ ადამიანებთან ერ-
თად ყოფნა და მინდა, დიდი მადლობა გადა-
ვუხადო ქართული კულტურის ცენტრს ქ. ამს-
ტერდამში, მის თავმჯდომარეს თიკა სვანიძეს,
იმისთვის, რომ მან მე, ჩემი და ვიოლა მიძია და
მისი ქალიშვილი ნანი გერგია უამრავ კარგ
ქართველთან დაგვაახლოვა, ქართულ საქმეებ-
ში ჩაგვაბა და ამით შეგვიმსუბუქა სამშობლოს
მონატრება. უკვე თანამშრომლობის ოთხი წლის
განმავლობაში უამრავი ქართული საქმე გვაკე-
თეთ და ერთი წამითაც არ დავღლილვართ. მე
ორი ბიჭი მყავს, რომლებიც ასევე ჰოლანდიაში
ცხოვრობენ და გვერდით გვიდგანან.

ნანი ბერბაია:

- ჩემი გოგო და ბიჭი პატარები იყვნენ, როცა
ჰოლანდიაში ჩავედით. მიუხედავად ამისა, ისინი
ქართული ტრადიციების ერთგულებით გავ-
ზარდე. სახლში ქართულად ვლაპარაკობდით
და ახლა ქართულთან ერთად მეგრულიც იციან.
ჩემი სიძე - მიშელი ჰოლანდიელი, მაგრამ მან
ქორნილი საქართველოში გადაიხადა და მართ-
ლმადიდებლად მოინათლა კიდევ. ის საოცრად
ჰგავს ქართველს, საქართველოში ყოფნისას
ხშირდ ქართველს ამსგავსებენ კიდევ, მან ბევ-
რი რამ იცის საქართველოს ისტორიისა და ტრა-
დიციების შესახებ, ხოლო შვილიშვილი, რომე-
ლიც 3 წლისაა, ნებისმიერ წვეულებაზე ჩოხით
დადის.

„აფხაზეთის დღე“ „ახტ-გენზე“ და სუხიშვილების ცეკვა „ოტობაია“

ნატო ქორსანტია

*ფესტივალი „არტ-გენი 2019“ ეთნოგრაფიულ მუზეუმში წლეულს მეთექვსმეტედ
ჩატარდა. შეგახსენებთ, რომ ფესტივალის მთავარი მიზანია ტრადიციული და თანა-
მედროვე კულტურული ფასეულობების პოპულარიზაცია ქვეყანაში და მის ფარგლებს
გარეთ; ხალხური რწენისა და გამოყენებითი ხელოვნების გამოფენა-გაყიდვების მონ-
ყობა, ასევე უცნობი ნიმუშების შეკრება და საზოგადოებისათვის გაცნობა.*

12 ივლისს აქ, ტრადიციისამებრ, „აფხაზეთის დღე“ აღინიშნა. აფხაზეთის ა/რ გა-
ნათლებისა და კულტურის სამინისტროს სახელოვნებო განათლების განყოფილების
ინიციატივით, აფხაზეთიდან დევნილმა შემოქმედმა მოზარდებმა თავიანთი ხელოვნ-
ება წარმოადგინეს, აქვე ნახატები, გობელენი, ხელნაკეთი ნივთები და აქსესუარები
გამოფინეს.

„აფხაზეთის დღის“ აღნიშვნაში მონაწილეობდნენ ასევე აფხაზეთის კულტურისა
და ხელოვნების ცენტრის მოზარდ-
ახალგაზრდობის მიმართულების გო-
გონათა ვოკალურ-ინსტრუმენტული
ანსამბლი „გუმბათი“, სოხუმის სახელ-
მწიფო უნივერსიტეტის ქორეოგრაფი-
ული ანსამბლი „მორონი“, ქ. თბილისის
მერიის ხელოვნების სკოლა „აფხაზეთი
2“ და აფხაზეთიდან დევნილი სხვა შე-
მოქმედებითი კოლექტივები.

„აფხაზეთის დღე“ „არტ გენზე“ ცნობილი ქართველი მომღერლის ნინო ქათამაძის
კონცერტით დასრულდა. დევნილი მოზარდებისთვის განსაკუთრებით შთამბეჭდავი
იყო ფესტივალის დასკვნით დღეს გამართული ანსამბლ „სუხიშვილების“ კონცერტი,
რომელზეც მათ ცეკვა „ოტობაია“ შეასრულეს.

სუხიშვილების ნაციონალურმა ბალეტმა ცეკვა - „ოტობაია“ მეგრულ-აფხაზურ მოტი-
ვებზე შექმნა. ოტობაია ოკუპირებული აფხაზეთის, კერძოდ, გალის რაიონის სოფელია და
სამეგრელოს ესაზღვრება. რატომ დაარქვეს სუხიშვილებმა ცეკვას ოტობაია და ამით რისი
თქმა სურდათ? ამ კითხვაზე ანსამბლის დირექტორმა ნინო სუხიშვილმა - „ლივბრესს“ ასე
უპასუხა:

ნინო სუხიშვილი:

- ახალ ცეკვებს გეოგრაფიულ სახელებს ხშირად ვარქმევთ. მაგალითად, გვაქვს
ცეკვა „ზეკარი“, რომელიც უღელტეხილია საქართველოში. გვაქვს ცეკვა „ჯუთა“, რო-
მელიც სოფელია ხევსურეთში. ამავე პრინციპით დავარქვით ახალ ცეკვას „ოტობაიაც“.
ვფიქრობთ, რომ ლამაზი, გეოგრაფიული სახელწოდებების დარქმევა ცეკვებისთვის
კიდევ უფრო გამოაცოცხლებს საქართველოს კუთხეებს.

ანსამბლის რეპერტუარში ჩვენ მანამდეც გვექონდა ძალიან ლამაზი, აფხაზური ცეკ-
ვა, რომელიც ქალბატონმა ნინო რამიშვილმა მთიულურის მოტივებზე შექმნა. ახლა კი
გავაკეთეთ ახალი პროექტი, რომელსაც ჰქვია „ცეკვა ქართული“ და ცეკვა „ოტობაია“
მისი ნაწილია.

აფხაზეთში დიდია სამეგრელოს ტრადიციების გავლენა და პირიქით, სამეგრელო-
ში - აფხაზურის. ზოგადად, მეგრელებს და აფხაზებს ბევრი რამ აქვთ საერთო და მოძ-
რაობებიც ძალიან მსგავსია. სწორედ მეგრული და აფხაზური მოტივები გამოვიყენეთ
მოძრაობებში, მუსიკასა და კოსტუმებში.

აფხაზეთში ვიცნობ ძალიან ბევრ ადამიანს, რომლებსაც გული წყდებათ იმის
გამო, რომ ერთმანეთს დაგვაშორეს. სუხიშვილების ანსამბლში ძალიან დიდ ხანს
ცეკვავდნენ აფხაზეთიდან ძმები თარბები. მათ თითქმის ნახევარი ცხოვრება გაატა-
რეს ჩვენთან. შემდეგ სოხუმში დაბრუნდნენ, იქ ანსამბლი შექმნეს და აქ მიღებული
გამოცდილება სხვებსაც გაუზიარეს. საკმაოდ წარმატებული ქორეოგრაფიული კა-
რიერა ჰქონდათ. ბატონი კანდიდ თარბა გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე თბი-
ლისში სამკურნალოდ რომ ჩამოვიდა, მაშინ ვნახე. მისი გარდაცვალების ამბავი რომ
გავიგე, ძალიან მინდოდა გამოსამშვიდობებ ლად სოხუმში ჩასვლა, მაგრამ სამწუხა-
როდ, ეს არცთუ ისე უსაფრთხო იყო.

ბათუმში გამართულ ბავშვთა ქორეოგრაფიული ანსამბლების საერთაშორისო ფეს-
ტივალზეც გვინდოდა ბავშვთა ანსამბლების მონაწილეობა აფხაზეთიდან, მაგრამ მათგან
უარი მივიღეთ.

ჩემი ოცნებაა ჩავიდე სოხუმში მთელი ანსამბლით და გავმართოთ კონცერტი, სა-
დაც ქართულ და აფხაზურსაც ვიცეკვებთ. იმედია, რომ ეს ოცნება როდესმე ახდება.

კიკნობდეთ ჩვენი ქვეყნის გმიხებს!

ასე ერქვა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს განათლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების სამსახურის ერთ-ერთ ქვეპროგრამას, რომელიც აფხაზეთის საჯარო და ოკუპირებული გალის რაიონის სკოლების მოსწავლეებს შესთავაზეს. ქვეპროგრამა მიზნად ისახავდა ახალგაზრდებში პატრიოტული სულისკვთების ამოღებას, საქართველოს ერთიანობისათვის თავდადებული გმირების გაცნობას და წარმოჩენას.

მოსწავლეებმა თავიანთი მასწავლებლების, ოჯახის წევრებისა და ახლობლების დახმარებით მოიძიეს ინფორმაცია თანამედროვე ქართველ გმირებზე, შეხედნენ მათი ოჯახის წევრებსა და ახლობლებს. მათგან უფრო საინტერესო ისტორიები ჩაიწერეს და შემდეგ მათი თვალთი დანახული გმირები ქალაქში გადმოიტანეს.

ქვეპროგრამის ბოლოს პროექტში მონაწილე მოსწავლეებისათვის მოეწყო ექსკურსია ქუთაისში. მათ მოინახულეს პრომეთეს მღვიმე, მთიულეცხვ ბაგრატიისა და გელათის ტაძრები და შინ კიდევ უფრო ემოციურად დატვირთული დაბრუნდნენ.

აქვე გთავაზობთ ბავშვების თვალთი გმირად აღიარებული რამდენიმე ადამიანის ისტორიას.

გაჩინდები ქალაქი

მივაბიჯებ ნაცრისფერი ქალაქის ქუჩებში და ნაცრისფერი ფიქრები მაფრთხობს.

ერთადერთი - იფნის შემხმარი რტოები ეულად დაფარფატებენ ხელისგულისტოლა ნინოვან პარკში. ფიქრებში ჩაძირულ ილია ვეკუას თითქოს საგანგებოდ შეუქცევია ზურგი მშობლიური ქალაქის მთავარი ნაწილისთვის და გორაკებს შეფენილ სახლებს გაცქერის. ბოლიკებზე ჩარიცხულ ქვის სკამებზე მხოლოდ იშვიათად და მცირე ხნით თუ ჩამოსხდებიან წარსულმონატრებული, დღევანდელი დღის უსახურობას შერჩენილი უსაშველო მეოცნებენი. ზამთრის მზის სითბო შემპარავად ეღვრებათ სხეულში და ამ სითბოსავით სუსტი და სათუთად შესანარჩუნებელია მათი განწყობა. პატარა ქალაქის გარინდებებს ვერა, მაგრამ მეოცნებეთა რიტუალს მალევე არღვევს უცხოთა უცნაური სითამამე. სხვადასხვა მარკის მანქანებს უაზროდ დააგლეჯებენ უკაცრიელ ქუჩებში და თვალეებში უკრთით არა ბუნებრივი სილალე, არამედ სინამდვილის უჩვეულობით გამოწვეული, არაცნობიერი შიშით ნასაზრდოები თავხედობა.

უმწეო არამინიერი გარინდება და უმწეოთა მინიერი თავხედობა...

მეჩვენება, თითქოს ილიას მზერა ახლა ცადაწვდილ იფანს მიელაშუნა. იქნებ ენანება იგი, გადაშენებისათვის განწირული - ლამაზი, მორცხვი, უსაყვედურო... კიდევ რამდენს გაუძლებს, რამდენ ხანს იფარფატებენ მისი შემხმარი რტოები... შეძლებს გარინდებიდან გამოიყვანოს ასე ნაცნობი, საყვარელი შემოგარენი?!

ამ ქალაქის მოლოდინს, გარინდებებს ვერ არღვევს ჭრელი ხმაური, ერთმანეთში აღრეული ენა, ინტონაცია, ცეკვის ილეთები... გადარჩენას ლამობენ და დაღწილი იფნის რტოებივით ფართხალებენ დარჩენილები... უცხოთა მოძალეებას ნელ-ნელა, მათთვის შეუმჩნეველად ეგუებთან...

ძალუნებურად ჩემთვის ვბუტბუტებ: „სხვა ხალხის ისმის აქ ჟრიაშული“!

მივაბიჯებ ნაცრისფერი ქალაქის ქუჩებში და ნაცრისფერი ფიქრები მაფრთხობს...

ლიზი მხვანია

გმირის ძიებაში!

„...მაგრამ ქართველნოსად არის გმირი, რომელსაც ვეძებ, რომლისთვისც ესტორია?“

ილია ჭავჭავაძე

მთელი არსებით ეძებდა ილია გმირს, მისაბაძს, წინამძღოლს, გადამრჩენს ერისა.

დღესაც გმირის ძიებაში ვართ!

ჩემი აზრით, გმირებს ძებნა არ სჭირდებათ. საბედნიეროდ, ამგვარი ადამიანები არიან ჩვენ გვერდით, თქვენ გვერდით, მათ გვერდით... უბრალოდ, მათი დაუნახაობა გვჭირს. უფრო მეტიც, „საკუთარ ჯამში შთაცვენილთ“ (ვაჟა ფშაველა), მათი აღიარება გვიჭირს.

მე მინდა მოგიყვით ერთ რიგით ქართველზე, ადამიანზე, რომელიც თავისი გმირობით არ კეკლუცობს. ის არც ერთ დროში არავის დაუფასებია ჯეროვნად. სამწუხაროდ, მხოლოდ სამშობლოსთვის დაღუპული ადამიანები შეირაცხებიან გმირებად. ჩემთვის კი გმირია ყველა ის პიროვნება, ვინც ღირებულებებისთვის ბრძოლის წესებს გვიწესებს.

ასეთი პიროვნებაა ჩემი სპორტის მასწავლებელი აღმასხან მანაგაძე. აფხაზეთის ომში მან მარცხენა მკლავი დაკარგა. ის სამ თანამებრძოლთან ერთად შეიჭრა რუსების მიერ აღებულ და გადამწვარ სოფელში, რაც უჩვეულ სიკვდილს ნიშნავდა, მაგრამ მისი

თვითმიზანი ბრძოლის ველიდან გამოქცევა და თავის გადარჩენისთვის ზრუნვა კი არ იყო, არამედ სამშობლოსთვის, თავისუფლებისთვის ბრძოლა და თავგანწირვა.

როცა ჩემს მასწავლებელს ვუყურებ, მეც მინდება გმირობის ჩადენა. წარსულშიც უბრალო ქართველების ზნეობაზე იყო აგებული საქართველოს გმირული ისტორია. ვინ მოთვლის, რამდენი უსახელო გმირი ჰყავს ჩვენს ქვეყანას. სამშობლოსთვის ყველამ თავისი საკეთებელი უნდა აკეთოს. ყველა ომში ნასულმა თითო ქვა დადოს გაშლილ მინდორზე, მას, ვინც ვერ დაბრუნდება, საფლავად დიდი ყორღანი ექნება, ცოცხლად დარჩენილები კი თავიანთი ქვებით მტრებისგან დანგრეულ ქვეყანას ააშენებენ.

ვილადა იკითხავს, მერე შენ რაო?!

მე რა უნდა მინდოდეს, ბატონო! სამშობლოს სიყვარული უანგაროა, სანაცვლოდ, არაფერს ითხოვს.

მთავარია, ჩვენ შევძლოთ მათი დანახვა და აღიარება. ამ ღირებულებებს გაუფსნოროთ თვალი და ისე ვიცხოვროთ, როგორც ჩვენი ქვეყანა ცხოვრობს. ვის აქვს უფლება იყოს უფრო ბედნიერი, ვიდრე მისი სამშობლო! ჩემი და შენი გმირები ცხოვრობენ და ემსახურებიან თავიანთი ქვეყანას და როცა საქმე საქმეზე მიდგება, ფეხზე დაუდგებიან მას.

ბესიკ მესხია

ჩემი გმირები - ნოე და ანდრია

როცა აფხაზეთის გმირებზე ვლაპარაკობთ, ორი რამ მახსენდება - ნოე და მამა ანდრია... ნოე სინამდვილეში ავტობუსია, ბიძაჩემის ძველი ავტობუსი... ახლა გაუმართავი და დაუხანგებული, ქუჩის ბოლოს აყენია. რამდენიმე თვის წინათ, მარიამობის დღესასწაულზე, ჭიაკოკონობის სამზადისში მეზობელი ქუჩის ბავშვებმა საბურავებიც მოპარეს. ის ახლა თითქოს ჩვეულებრივი რკინის მახინჯი გროვია მხოლოდ, მაგრამ ჩემში ყოველთვის განსაკუთრებულ ემოციებს აღძრავს. ავტობუსს გაცნობის პირველივე დღიდან ნოე შევარქვი, ოდესღაც მას შეაფარეს თავი ცეცხლმოკიდებული სახლებიდან გამოქცეულმა ადამიანებმა, მისი ფანჯრებიდან უკანასკნელად დაიმგზავრეს, ჯერ საკუთარი ქუჩა, მერე ქალაქი... ომში, ტყვეების ზუზუნში არ გატყდა, არ დანებდა, ბევრი ადამიანი გაიყვანა სამშვიდობოს, ისევე როგორც ნოეს კიდობანმა... ამიტომ ის ჩემი გმირია!

მამა ანდრია იგივე პაატა ყურაშვილის შესახებ რამდენიმე თვის წინათ შევიტყვე... 27 წლის მღვდელმონაზონი, რომელმაც საკუთარი თავი ღმერთსა და სამშობლოს მიუძღვნა, ბევრი ადამიანისთვის გამხდარა შვების და ბედნიერების მომტანი; ომის დროს, ყველაზე დაძაბულ ვითარებაში, ბევრი ადამიანისთვის გაუქარწყლება შიში და ნუგეში უწეუბნა. თავისი სიცოცხლის უკანასკნელ დღესაც აზიარა მრევლი, ტყვეების ზუზუნშიც არ გაუჭირდა საჭირო სიტყვების მოძებნა, არ დაკარგა იმედი და სხვებსაც შეაშველა ის...

გავეშებული მტერი, მღვდლისგან ფეხის მოდრეკას და იმ მიწის უარყოფას მოით-

ხოვდა, რომელიც ასე უყვარდა... არც ერთი გააკეთა და არც მეორე: - აფხაზეთის მიწა საქართველოა! ხოლო საქართველო უფლის მიწაა! - თქვა მშვიდად და თავდაჯერებით. მამაოს უკნიდან დამიზნებით ესროლეს... ყველასგან მოულოდნელად ის ზურგით დაეცა, დაცემამდე იყო რამდენიმე წამი... იქნებ, იმ წამებში შეხედა მისკერ მოშვერილ იარაღს, იქნებ იმ თვალბესაც შეხედა, ვინც სასიკვდილოდ გაიმეტა? ნეტავ, რას ფიქრობდა იმ წამებში? ეწყინა? ეტკინა? გაუვირდა? აპატია?...

ამბობენ, მიწაზე ესვენა 27 წლის პაატას სხეული და გარდაცვლილს სახეზე ისევ ისეთი მშვიდი ღიმილი დასთამაშებდა, როგორც მას სჩვეოდაო... ალბათ ეწყინა ძმისგან ნასროლი ტყვია, მაგრამ აპატია... ამიტომ ის ჩემი გმირია!

როცა აფხაზეთის გმირებზე ვლაპარაკობთ, ორი რამ მახსენდება, ნოე და მამა ანდრია... პირველს ლაპარაკი არ შეუძლია, არც არასდროს შეეძლო, მაგრამ ის ცოცხალი მემკვიდრეა... მეორე გახლეჩილი საქართველოს სულის ნაწილია, რომელიც დღემდე შფოთავს და იშფოთებს მანამ, სანამ ძმები ერთმანეთს იქნებიან გადაკიდებული; მანამ, სანამ ერთმანეთს არ მიუტევენ; მანამ, სანამ უფლის მიწა არ გამოთლიანდება...

და როცა ეს დღე დადგება, ჩემი ბებერი ნოე აუცილებლად ჩამოდგება ენგურის ხიდზე და შინ დააბრუნებს ყველა იმ ადამიანს, რომლებიც წლების წინათ უკანასკნელად დაამგზავრა საკუთარ ფესვებს.

ისინი ჩემი გმირები არიან!!!

ძრისტინა შონია

საანგარიშო კონცერტები

ქ. სოხუმის დ. არაყიშვილის სახელობის სამუსიკო სასწავლებელმა საქართველოს კომპოზიტორთა შემოქმედებითი კავშირის სახლში საანგარიშო კონცერტი გამართა. კონცერტში მონაწილეობდნენ სასწავლებლის მოსწავლეები და პედაგოგები, რომელთაც თანხლებას უწევდა თბილისის სიმფონიური ორკესტრი რევაზ ჯავახიშვილის დირიჟორობით. კონცერტზე შესრულდა გ. ჰენდელის, ი. ბახის, ვ. მოცარტის, ჯ. ვერდის, ჯ. პუჩინის, რ. ლალიძის, ვ. აზარაშვილის და სხვ. ნაწარმოებები.

კონცერტს აფხაზეთიდან დევნილებთან ერთად, კომპოზიტორი ვაჟა აზარაშვილი, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრის მოადგილე ირმა კეკელიძე და სხვ. ესწრებოდნენ.

ბოდენ. კონცერტის მონაწილეებს და დამსწრეთ მადლობა გადაუხადა დ. არაყიშვილის სახელობის სამუსიკო სასწავლებლის დირექტორმა დავით ოკუჯავამ და სამომავლო გეგმებზე ისაუბრა.

ვალერი არქანიას არტ-გალერეაში ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ხელოვნების სკოლა „აფხაზეთი №1-მა“ კონცერტი გამართა. კონცერტის რეპერტუარი სკოლისთვის ჩვეული მრავალფეროვნებით იყო გამორჩეული და მასში მონაწილეობდნენ საფორტეპიანო, საესტრადო სიმღერების, სიმებიანი ჩასაბერი, კამერული ანსამბლების, ბალეტის კლასის მოსწავლეები, გუნდი „კანტილენა“, უმცროსკლასელთა გუნდი, სტუდია „ასკინკლა“, ხალხური სიმღერის გუნდი, ფოლკლორული ჯგუფი „აგუძერა“. აქვე მოეწყო სამხატვრო და გამოყენებითი

ხელოვნების განყოფილების მოსწავლეთა გამოფენა. საღამოს უძღვებოდა თავად სკოლის დირექტორი თამარ შაკიაშვილი-ახალაია.

დასასრულ, სკოლას წარმატებული კონცერტის ჩატარება მიულოცა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრმა როლანდ ნიჟარაძემ. კონცერტს ასევე ესწრებოდნენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრის მოადგილე ირმა კეკელიძე, სკოლის პედაგოგები, მოსწავლეები და მათი მშობლები.

ღვენილი მოსწავლეები ვაზიანის სამხედრო ბაზაში

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს ორგანიზებით, აფხაზეთიდან დევნილი მოსწავლეები ვაზიანის სამხედრო ბაზას ეწვივნენ და მეხუთე საარტილერიო ბრიგადის შენობა-ნაგებობები დაათვალიერეს.

მოსწავლეებს მეგზურობას უწევდა ვაზიანის მეხუთე საარტილერიო ბრიგადის ოფიცერი დავით გოგოლაძე. მოსწავლეები პირველად ბაზაზე არსებულ აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ომებში დაღუპული ჯარისკაცების ხსოვნის პატივსაცემად აღმართულ მემორიალურ დაფასთან მივიდნენ.

შემდეგ დევნილმა ახალგაზრდებმა დაათვალიერეს სამლოცველო და ბიბლიოთეკა, ლაზარეთი და სპორტული მოედნები, ასევე ვაზიანის ბაზის ტერიტორიაზე სასწავლო წვრილის ფარგლებში წარმოდგენილი სპეცტექნიკა და სამხედრო იარაღი. სტუმრობის მიზანი იყო მოზარდებში სამხედრო საქმისა და სამხედრო სამსახურის პოპულარიზაცია.

მოსწავლეებს ახლდნენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრის თანაშემწე მალხაზ კორძაძე და მეხუთე ბრიგადის ოფიცრები.

ტურნირი მინი-ფეხბურთში

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახურის ინიციატივითა და აფხაზეთის ფეხბურთის ფედერაციის მხარდაჭერით, სპორტულ ცენტრ „იმედში“, აფხაზეთის არ აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებებს შორის მინი-ფეხბურთში გენო ზარიას სახელობის ტურნირი გამართა.

შეჯიბრებაში მონაწილეობდნენ აფხაზეთის არ აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებების თანამშრომლებისგან შემდგარი გუნდები, რომელთაგან პირველი ადგილი აფხაზეთის არ განათლებისა და კულტურის სამინისტროს გუნდმა დაიკავა, მეორე ადგილი - აფხაზეთის არ უმაღლესი საბჭოს გუნდმა, ხოლო მესამე ადგილზე აფხაზეთის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს გუნდი გავიდა.

გამარჯვებულ და პრიზიორ გუნდებს დიპლომები გადასცეს აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე ჯემალ გამახარიაშვილი და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრმა როლანდ ნიჟარაძემ.

ჯომარდობაში აფხაზეთის თასის მოსაპოვებლად

ბორჯომის მუნიციპალიტეტის, სოფელ ჩითახევში აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახურის ორგანიზებით, ჯომარდობაში აფხაზეთის თასზე ტურნირი ჩაატარა.

ტურნირში მონაწილეობდა ასზე მეტი ადამიანი, რომელთა შორის იყვნენ აფხაზეთიდან დევნილი ახალგაზრდები, სპორტული კლუბებისა და ფედერაციების წარმომადგენლები, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის სტრუქტურული ერთეულების გუნდები და სხვ.

შეჯიბრებაში მონაწილე გუნდებიდან პირველ ადგილზე გავიდა აფხაზეთის რაგბის ფედერაციის გუნდი, მეორე ადგილზე - აფხაზეთის ამერიკული ფეხბურთის ფე-

ტურნირის უზუცეს მოთამაშედ - იური სვანიძე (აფხაზეთის არ განათლებისა და კულტურის სამინისტრო) დასახელდა; ტურნირის საუკეთესო მეკარედ - კარლო სართანია (აფხაზეთის არ მთავრობის წარმომადგენლობა აღმოსავლეთ საქართველოში); ტურნირის საუკეთესო მოთამაშედ - ირაკლი ფარფალია (აფხაზეთის არ უმაღლესი საბჭო); ტურნირის საუკეთესო მოთამაშედ - დათა კიკალიშვილი (აფხაზეთის არ განათლებისა და კულტურის სამინისტრო); ტურნირის „ბომბარდირად“ - დავით ქანთარია (აფხაზეთის არ მთავრობის წარმომადგენლობა აღმოსავლეთ საქართველოში).

დერაციის გუნდი, მესამე ადგილზე კი ასპინძის მორაგბეთა გუნდი „ტაო“.

გამარჯვებულ გუნდებს მედლები, დიპლომები და თასები აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრმა როლანდ ნიჟარაძემ, მინისტრის პირველმა მოადგილემ მანანა ქვაჩაძემ და სამინისტროს სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახურის უფროსმა ვიტალი ბენდელიანმა გადასცეს.

საერთაშორისო ტურნირი კარატეში

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახურის ორგანიზებით, ქ. თბილისში ჩაატარა აფხაზეთის ომის ვეტერანის, შოთა შარტავას სახელობის საერთაშორისო ტურნირი კარატეში. ტურნირი მიეძღვნა აფხაზეთის ომში დაღუპულ, ვ. გორგასალის III ხარისხის მედლის კავალრის შოთა შარტავას ხსოვნას.

შეჯიბრებაში მონაწილეობდა ასამდე სპორტსმენი საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან. შედეგების მიხედვით აფხაზეთიდან დევნილ სპორტსმენთა შორის საპრიზო ადგილები დაიკავეს: ნიკოლოზ ლავილაძე - I ადგილი 20 კგ წონით კატეგორიაში; დავით კეკელიძე - III ადგილი 27 კგ წონით კატეგორიაში; ზურაბ ლავილაძე - III ადგილი 33 კგ წონით კატეგორიაში; გიორგი კინტრაიაშვილი - III ადგილი 51 კგ წონით კატეგორიაში. საპრიზო ადგილებზე გასული ყველა სპორტსმენი და-

ჯილდოვდა შესაბამისი კატეგორიის დიპლომით, მედლითა და თასებით.

მსაჯთა კოლეგიას ხელმძღვანელობდა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტაეკვანდოს ფედერაციის პრეზიდენტი ირაკლი ნარმანია. შეჯიბრებას ესწრებოდნენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრი როლანდ ნიჟარაძე, მინისტრის პირველი მოადგილე მანანა ქვაჩაძე და ვეტერანი და ახალგაზრდა სპორტსმენები.

აფხაზეთის ლია პირველობა რაგბიში

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ აფხაზეთის რაგბის ფედერაციასთან ერთად რაგბიში ლია პირველობა ჩაატარა. შეჯიბრი სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახურის ინიციატივით გაიმართა.

შეჯიბრებაში მონაწილეობდნენ საქართველოს გუნდები: ადიგენი, ახალციხე, ახალქალაქი, პტენა, აწყური, ასპინძა, ნაქალაქევი, ბორჯომი, ზუგდიდი 1, ზუგდიდი 2. დამაბრუნებელი და საინტერესო პაექრობის შემდეგ პირველ ადგილზე გავიდა ზუგდიდი 1, მეორე ადგილზე - ბორჯომი, მესამე ადგილზე კი ადიგენის გუნდი დაეუფლა.

გამარჯვებული გუნდები თასებითა და დიპლომებით დაჯილდოვდნენ.

შეჯიბრებას ესწრებოდა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრი როლანდ ნიჟარაძე და ასპინძის სარაგბო ბაზის მხარდაჭერი,

„ასაფხულო-სველი ბანაკი“ ბორჯომის ხეობაში

მაია შონია

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრომ, კულტურულ ფასეულობათა დაცვის სამსახურის ორგანიზებით, წლეულს უკვე მეხუთედ მოაწყო „საზაფხულო-საველე ბანაკი აფხაზეთიდან დევნილი მოზარდებისათვის“. ბანაკის კარგები ამჯერად ბორჯომის ხეობაში, ჩითახევში გაიშალა და ის ორ ნაკადად, 5-5 დღის ხანგრძლივობით გაგრძელდა.

ბანაკში აფხაზეთის საჯარო და ოკუპირებული გალის რაიონის სკოლების, კოდისა და თეთრიწყაროს დევნილთა ჩასახლებაებისა და ცხინვალის რეგიონიდან დევნილმა 90-მდე მოსწავლემ დაისვენა. მათ შორის იყვნენ ასევე თბილისის ხუთი საჯარო სკოლის ის მოსწავლეები, რომლებმაც ჩვენი სამინისტროს ქვეპროგრამის - „გავიღრმავოთ ცოდნა აფხაზეთის ისტორიის შესახებ“ სალექციო კურსი გაიარეს და აფხაზეთისადმი მიძღვნილ ახალგაზრდულ კონფერენციაზე მოხსენებები წაიკითხეს.

ინფორმაციისთვის: ქვეპროგრამა „გავიღრმავოთ ცოდნა აფხაზეთის ისტორიის შესახებ“ ქ. თბილისის საჯარო სკოლების მოსწავლეებში აფხაზეთის ისტორიისა და კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციას, მათ შესახებ ცოდნის გაღრმავებას გულისხმობს და 2017 წლიდან ტარდება. წლეულს მათ სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტიდან მოწვეულმა პროფესორ-მასწავლებლებმა წაუკითხეს ლექციების ციკლი: „საქართველოს ისტორია აფხაზეთის ქრილში - ანტიკური ხანიდან დღემდე“.

ბანაკის მონაწილეებს დასვენება-გართობასთან ერთად, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, ეკოლოგიისა და სამოქალაქო განათლების საკითხებზე სემინარები ჩაუტარეს: კოდის სათემო-საგანმანათლებლო ცენტრის წარმომადგენელმა ნინო ელიაურმა, ასოციაცია „სამხარეო განვითარება მომავალი საქართველოსთვის (RDFG)“ თანამშრომელმა ილო ბოცვაძემ, აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტროს კულტურულ ფასეულობათა დაცვის სამსახურის უფროსმა ირაკლი გელენავამ და ამავე სამსახურის უფროსის მოადგილემ გიორგი პატაშურმა.

ბანაკის ფარგლებში მოეწყო ასევე ექპურსიები ბორჯომის შემოგარენში მდებარე ისტორიულ ადგილებში, მაგალითად, რაბათის ციხეზე, მწვანე მონასტერში და სხვ.

ბანაკს სტუმრობდა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრი როლანდ ნიჟარაძე. როლანდ ნიჟარაძე ბანაკის ცხოვრებას გაეცნო, მოზარდების გართობით-შემეცნებით აქტივობებს

დაესწრო და ბოლოს მათ აფხაზეთის ისტორიის საკითხებზე ესაუბრა.

ბანაკს ასევე ეწვივნენ სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორის მოადგილე ზურაბ ხაჩიძე და მოძრაობა „ძალა ერთობაშია“ ლიდერი დავით

ქაცარავა.

ნიშანდობლივია, რომ „საზაფხულო-საველე ბანაკმა“ დევნილი და არადევნილი მოსწავლეები დაამეგობრა და აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს საკითხებზე ერთობლივად დააფიქრა.

ჩემი ბავშვობის ნავი!

დავით ბაქალუა, მხატვარი

ამ ნავს ბევრად მეტი სიკეთე გაუკეთებია, ვიდრე მე ან რომელიმე ჩემ ნაცნობსა და მეგობარს!

კარგად მახსოვს, ჩემს ბავშვობაში - აფხაზეთში, სოფელ გაგიდაში, იქ, სადაც ზღვას პატარა მდინარე უერთდება, 40 კვადრატულ მეტრამდე მიწა იყო შეჭრილი. აქ მუდმივად იდგა ერთი ნავი. ზუსტად აქ იყო მისი გაჩერების ადგილი, როცა მის პატრონს, სახელად გუშუს მისთვის „არ ეცალა“ და სხვაგან იყო.

როცა ბავშვები - მე და ჩემი მეგობრები, ველოსიპედებით ზღვაზე საბანაოდ ნავიდოდი, თითქმის ყოველთვის, მდინარისპირა ბილიკს მივუყვებოდით ზღვისკენ, სადაც აუცილებლად დავინახავდით გუშუს ნაპირთან მიბმულ ან მდინარეში შეცურებულ ნავს. გუშუ და მისი ნავი ყოველთვის ეხმარებოდნენ იქაურებს, ადამიანებს, რომელთაც უბრალოდ, მეორე მხარეს გადასვლა უნდოდათ.

მეორე მხარეს სოფელი პრიმორსკი იყო და იქით ყოველ დღე გადადიოდნენ ადამიანები, ზოგს ტომრით შაქარი გადაჰქონდა, ზოგს პურის ფქვილი, ზოგს კიდევ ოჯახისთვის აუცილებლად საჭირო სხვა რამ. გუშუ და მისი ნავი მუდამ უანგაროდ ეხმარებოდნენ მათ - სანაცვლოდ კი, არავის ახსოვს, ოდესმე რამე მოეთხოვოთ!

აფხაზეთის ცნობილი ტრაგიკული მოვლენების გამო ჩვენ დავტოვეთ აფხაზეთი, გუშუს ნავი კი ბუნებრივია, იქ, მისთვის განკუთვნილ მყუდრო ადგილას მიბმული დარჩა.

ჩა. გუშუ მალევე გარდაიცვალა.

მას მერე ნავი წყალში არც შესულა, ის მხოლოდ ხალივებში იყო ჩაჭედილი და ზამთარში გაყინულიც ალბათ!

რამდენიმე წლის შემდეგ ენგურს გაღმა, აფხაზეთში გადასვლა, უფრო სწორად, გადაპარვა მომიწია. ჩემს სოფელში ყოფნისას, რა თქმა უნდა, მოვინახულე ჩემთვის საყვარელი ადგილები, მათ შორის მდინარე „გაგი-და-ღალის“ ნაპირს ადევნებული ჩემი ბავშვობის ბილიკი, რომელიც ზღვაში შედიოდა.

განსაკუთრებით მაინტერესებდა ერთი ადგილის ნახვა, სადაც გუშუ ნავს აბამდა ხოლმე. ამიტომაც იმ ადგილს რომ მივუახლოვდი, გაეჩერდი და დაჟინებით მივაჩერდი იმ წერტილს, სადაც ნესით, ნავი უნდა ყოფილიყო მიბმული. იქ, ბუნებრივია, ჭაობიანი ნიადაგია და ხალივები გაზრდილია, ამიტომ უცებ ნავისმაგვარი ვერაფერი დავინახე, მაგრამ მოგვიანებით შევამჩნიე დაჭიმული თოკი, რომელიც სავარაუდოდ გუშუს ნავს ეკუთვნოდა. ასევე გამოჩნდა ნავის ცხვირიც, მისი დანარჩენი ნაწილი, მდინარეში უნდა ყოფილიყო ჩაძირული.

რატომღაც უცებ მოვიწყინე, წარმოვიდგინე, რომ ჩემამდე აქ ჩავლილი ადამიანების უმეტესობამ ამ ნავს შეხედა, როგორც, მხოლოდ დამპალი ფიცრების ნარჩენს და მეტი არაფერი!

ნამიერად სევდა კიდევ უფრო მომეძალა - ყველაფერმა თვალწინ ჩამირბინა, მთელმა ბავშვობამ და მასთან ერთად ამ ნავის მიერ გაკეთებულმა უთვალავმა უანგარო სიკეთემ... გული უჩვეულოდ მტკიოდა...

თბილისში რომ დავბრუნდი, კიდევ დიდ ხანს ვფიქრობდი მასზე, რამაც ბოლოს მისი ტილოზე გადატანა გადამაწყვეტინა. სურათს „ჩემი ბავშვობის ნავი“ დავარქვი.

ახლა ასე ვფიქრობ, გუშუს ნავს სული გააჩნია, რადგან მას უფრო მეტი სიკეთე აქვს გაკეთებული, ვიდრე მე ან ჩემ ნაცნობ-მეგობრებს. დღეს ადამიანებს სიკეთის მუდმივად უანგაროდ კეთება არ შეუძლიათ, ამ

ნავმა კი ეს შეძლო! სანაცვლოდ კი, მთელი მისი არსებობის განმავლობაში, არასოდეს არაფერი აუღია და არც მოუთხოვია!

კომპოზიციაში შევეცადე, ნავის შინაგანი მდგომარეობა, მისი სულიერება და უანგარობა მეჩვენებინა! ამიტომ ის წარმოდგენილია არა კონსტრუქციული ფორმითი გამოსახულებით, არამედ შინაგანი მდგომარეობის გამომხატველი რაკურსით!

რედაქტორი ნატო კორსანტია

ნომერზე მუშაობდნენ: მაია შონია, ეკატერინა გალილია, სალომე თორია, რუსუდან ეფუხვარი